

Lɔkalɔkatɔtɔ nyaahɔ ɔnji ka ɔnji Ibɔraaniya

Wabɔnɔ nɔa ɔntanɔfɔ ka ɔnji shiŋkinɔ da ma Uuzɔnaakii

¹ Ma nɔa nɔkɔ nɔkɔ, kɔ waabi ɔntanɔfɔ ka dzɔdzɔshi'inaamɔ ka rɔgwanyinɔ kama kama da ma anabinyinɔ.

² Amma ma agi zamananɔ nɔa muudina, kɔ wabi ci kaamɔ da ma uuzɔnaakii. Tɔ ci ta'i ci kaa patɔnɔ nɔa uushi'inɔ a ndzaanɔ aciikii. Daciikii ɔsɔ tagii ɔntanɔfɔ duuniya. *

³ Dashikii neenɔ ɔnji ka nɔgeerɔnɔ nɔa duunuunɔ nɔa ɔntanɔfɔ. Ma ca, ndilɔ ndilɔ nɔ ci makɔ sɔtɔ dɔii ɔntanɔfɔ. Tɔ'i nɔgeerɔnɔ ka wabɔnaakii, ci kavɔ tɔ patɔnɔ nɔa duuniya ka dzɔnɔ aakɔŋwa dɔ wabɔnɔkii. Makɔ uugi ci wunɔgi rɔgwa nɔa tifyagi 'waslyakɔɔnɔ nɔa patɔnɔ nɔa ɔnji shiŋkinɔ, kɔ nɔgirɔ ci aadɔgyɔ, ca dzɔ ka ndzaanɔ dasɔ daciizɔma ɔntanɔfɔ Nɔwanɔwa agyanɔ meeminɔ patɔ. †

*Duunuunɔ nɔa *Uuzɔnɔ nɔa ɔntanɔfɔ*

⁴ Ma Uuzɔnɔ nɔa ɔntanɔfɔ, kɔ kavɔ Dii tɔ ci kaa ca palee ka malaa'ikanyinɔ, makɔ sɔtɔ palee lɔmɔtɔ ikɔ ci ka ci ka natii dɔ mɔghɔrɔvɔnɔ.

* **1:2 1.2** Uuzɔnaakii: 5.8; daciikii tagii ci: Yooh. 1.2; Kwal. 1.16; Ibɔr. 11.3. † **1:3 1.3 2** Koor. 4.4; Kwal. 1.15; da ciizɔma ɔntanɔfɔ: 8.1. **1:4 1.4** Af. 1.21; Fil. 2.9.

⁵ Acii ëntaa ka malaa'ika shi Əntañfə a bii oo'i,
 “Uuzənaaki nə hə, daga ənshinə kə ndzaa nyi ka
 Duu.”

Ha'ə əsə, paa ci sha bii ka malaa'ika,
 “Duu nə nyi, uuzənaaki nə hə.”

⁶ Amma ma ka saa'itə Əntañfə kədəhə ka
 sləkeenə ka mukajaakii aasəkə duuniya, kə bii
 ci, əŋki ci,
 “Wa patənə ŋga malaa'ikanyinə ŋga Əntañfə
 a paslə tə ci.”

⁷ Ma malaa'ikanyinə əsə, kə wabi Əntañfə
 agyanətii oo'i, ka kavənə nə ci tə
 malaa'ikanyinaakii kaa təya slənə ka ci, təya
 ndzaanə makə məda. Ca kavə tə tii əsə təya
 ndzaanə makə gana ŋga gunə.

⁸ Amma ma uuzənaakii, kə bii ci ka ci, əŋki ci,
 “Ya'ə Əntañfə, ma ŋwanjuunaaku,
 ŋga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə nə ci.
 Də gooŋgaanə cii kwa da ŋwanjuunaaku.

⁹ Kə kadeesəkə ka hə nə sətə da gooŋga agikii.
 Ma sətə pooshi gooŋga agikii əsə, kə biipaa ka
 hə səka.

Ci dīi ta'i Əntañfwaaku tə hə,
 waatoo Əntañfə rəŋwə dyaŋə,
 kaa ha ndzaa da dūunuunə da moodasəka
 palee ka patənə ŋga guvii-slənaaku.”

¹⁰ Kə wabi Əntañfə ka ci əsə, əŋki ci,
 “Slədana, hə tagii duuniya daga ka 'watəginə,
 də ciinəku saaku dīi hə səkəntañfə.

1:5 **1.5** Jab. 2.7; 2 Sam. 7.14; Mat. 3.17; Slənə 13.33; Ibər. 5.5.

1:6 **1.6** Jab. 89.28; 97.7. **1:7** **1.7** Jab. 104.4. **1:8** **1.8-9** Jab.

45.7-8. **1:10** **1.10-12** Jab. 102.26-28.

11 Patënë n̄ga uushi'iitsa, ka uudəginə,
 amma ma hə, ma'ə hə.
 Ka iirəginə nə tii makə sətə ci kəjeerənə a iirəgi.
 12 Ka fuudəginə nə hə tə tii,
 makə sətə ci ənjə a fuudə baləwa.
 Ka zə'uginə nə tii makə sətə ci kəjeerənə a
 zə'ugi.

Amma ma hə, ca'ə ndəŋwə ndəŋwə nə hə.
 Pooshi muudinə n̄ga əpinaaku əsə.”

13 Əntaa ka malaa'ika shi Əntan̄fə a bii,
 “Ndzaanə gadəvə da ciizəmaki, see mad̄a
 kavə nyi tə hə kaa ha jaala agyanə ənji
 daawaanaaku.”

14 I wu san̄ə nə malaa'ikanyina? Ma təya,
 ma'yanyinə nə tii ətə ca slənə ka Əntan̄fə. Tə
 tii cii kəya sləkee ka tsakənə tə ənjitə ca upaa
 luupaanə.

2

Habara n̄ga mad̄uunə luupanə

1 Acii ha'ə d̄ii əna, n̄gərətəamə han̄kala gaamə
 n̄ga'ə agyanə habaratə fii amə. Acii mad̄a
 pooshi amə kavə han̄kala gaamə agyanəkii, ka
 n̄usləginə naamə agyanə n̄unyi rəgwa.

2 Ma habaratə fii dzədzəshi'inaamə da ma
 malaa'ikanyinə, goon̄ga. Ma əndətə tan̄əgi
 habarakii əsə, kə upaa ci dzalənə ətə dəbee ka
 ci.

3 Mad̄a ha'ə, ya amə ənə fii habara agyanə
 mad̄uunə luupaanə n̄ga Əntan̄fwa, mad̄a kə

1:13 1.13 8.1; Jab. 110.1. 1:14 1.14 Jab. 34.8; 91.11. 2:1
 2.1-3 6.4-6. 2:2 2.2 Slənə 7.38,53; Gal. 3.19.

bwasee amə ka luupaatsa, iitə dīi mbee naamə ka mbərədfənə acii gəŋwana? Acii Slandanə ci saakii 'watəgi wabənə ka ənji agyanə habaratsa. Ma ənjitə fii tə ci əsə, tii baarəgi kaamə paŋgəraŋə tə gooŋgaanəkii.

⁴ Saa'ikii rəŋwə ha'ə tsakəvə Əntaŋfə naakii seedawanyinə agyanə natii də dfaada sə ŋga hurəshishinyinə laŋə ka baariinə oo'i, ha'ə tanyi. Ca vii ka ənji baawəda ŋga dfaada uushi'inə kama kama dacia Malaaba Ma'yanaakii, makə sətə kadeesəkə ka ci.

Əndətə ca kərə taamə ka upaa luupaanə

⁵ Əntaa tə malaa'ikanyinə kavə Əntaŋfə kaa təya ndzaanə ka meeminə agyanə duuniyatə na shi, waatoo duuniyatə caama wabə agyanəkii.

⁶ Amma tə'i əndə'i ha asəkə malaaba ləkaləkətə ətə wabi agyanə əndə shiŋkinə, əŋki ci,

“Mi saŋə nə əndə shiŋkinə bahə ha buurətə tə ca?

Wu saŋə nə ci bahə shinaaku ka tsakənə tə ca?

⁷ Kə kavə hə tə ci kaa malaa'ikanyinə a palee ka ci

ŋga uundzə saa'i,

ha vii ka ci dūunuunə da ŋgeerənə.

⁸ Ha kavə tə ci kaa ca dfa ŋwanjuunə agyanə patənə ŋga uushi'inə.”

Ma nyaahə ənji oo'i, “Kə kavə Əntaŋfə tə əndə kaa ca dfa ŋwanjuunə agyanə patənə ŋga uushi'inə,” ətsə ca baarii oo'i, pooshi səkii paa

2:3 2.3 10.29; 12.25. **2:4 2.4** Yooh. 2.11; Slənə 2.22; 1 Koor. 12.4-11; 2 Koor. 12.12. **2:6 2.6-8** Jab. 8.5-7. **2:8 2.8** 1 Koor. 15.27.

ci ka dfa ηwanjuunə agyanəkii. Amma ma agi saa'ina, kə shii amə pooshi əndə shiŋkinə agi dfa ηwanjuunə agyanə patənə nga uushi'inə zəku'i.

⁹ Amma neemə ka Yeesu əndzə'i. Ci ca dfa ηwanjuunə agyanə patənə nga uushi'inə. Kə shi Əntaŋfə a həətəpaa tə ci, malaa'ikanyinə a palee ka ci ka uundzə saa'i. Ma dfi ha'ə, kaa ca shii əntənə ka putə nga ənji shiŋkinə dagi pwapoonə nga Əntaŋfə ka tii. Acii ha'ə, putə nga cibənaakii da əntənaakii vii Əntaŋfə ka ci ηwanjuunə da dūunuunə.

¹⁰ Əntaŋfə tagii patənə nga uushi'inə ka ci saakii. Nga'ə makə kavə ci tə Yeesu kaa ca ndzaanə ka mambu'ukii dagi sa cibaakii, kaa manjeevənaakii a ndzaanə laŋə, təya ndzaanə agi dūunuunaakii əsə. Acii Yeesu kirə tə tii kaa təya shii upaa luupaanə.

¹¹ Ma Yeesu tii da ənjitə laabagi ci tə tii, ka ndzaanə nə tii ka dənə rəŋwə. Ci dfi, pooshi Yeesu ayii ka 'wanə tə tii ndzəkəŋushi'inəkii.

¹² Kə bii ci ka Əntaŋfə, əŋki ci,
 “Ka wabənə nə nyi ka ndzəkəŋushi'inəki agyanə ləməku. Ka dəlanə nə nyi də hə ahadatii.”

¹³ Kə bii ci əsə, “Ma nya, ka gi'inə nə nyi tə Əntaŋfə.” Ca ba əsə, “Wanyinə da manjeeviitə ba'avə Əntaŋfə aaciiki.”

¹⁴ Makə dfi ci, ma manjeeviita, ənji shiŋkinə nə tii patə, acii ha'ə, ma Yeesu, əndə shiŋkinə pwayi ənji tə ci makə natii kaa ca shii əntənə.

2:9 2.9 Fil. 2.8-9. **2:10 2.10** 1 Koor. 8.6; 12.2; Slənə 3.15.
2:11 2.11 Mat. 25.40; 12.50; Yooh. 20.17. **2:12 2.12** Jab. 22.23.
2:13 2.13 Isaa. 8.17-18.

Dagi æntænaakii zamagi ci dæ ngeeræne nga *Seetanæ, makæ dæi ci ma Seetanæ, tæ'i ci da ngeeræne agyanæ wa. *

¹⁵ Dæ ha'æ mbee ci ka luupaanæ tæ patænæ nga ænjitæ ndzaanæ ka maviinæ nga Seetanæ daga ka poonæ tæ tii, magwalækii acii wa.

¹⁶ Acii ha'æ, pangæranæ næ ætsæ oo'i, æntaa tæ malaa'ikanyinæ shi ci ka tsakænæ, amma tæ jijinyinæ nga Ibærahiima shi ci ka tsakænæ.

¹⁷ Acii ha'æ, tyasæ see makæ ndzaa ci makæ nga ndzækænjushi'inækii taa ka ngutæ rægwa patæ, kaa ca shii ndzaanæ ka maduunæ *limanæ, ændæ næhæ tægunuunatii, ændæ slænæ dæ ædzæmæ rænɔwæ ka æntanfæ. Ma ndzaa ci ka maduunæ limanæ, kaa ca æntæ ka putæ nga ænja, æntanfæ a tifyagi 'waslyakænatii dagi æntænaakii.

¹⁸ Makæ dæi ci kæ cifæ ci, kæ upaa tæbænæ tæ ci æsæ, asee ma ænjitæ ca ænjæ a tæbæ tæ tii, kæ mbee ci ka tsakænæ tæ tii.

3

Kæ palee Yeesu ka Muusa

¹ Ndzækænjushi'inæki ætsæ 'wii æntanfæ tuunæ noonæ koona ndzaanæ ka ænjaakii, buurætæmæ tæ Yeesu. Ma ca, maslækee ændæ næ ci, kæ shi ci ka ndzaanæ ka maduunæ *limanæ nga goonngaane caama baaba.

² Ma ca, kæ ta'i æntanfæ tæ ci kaa ca dæ slænækii. Kæ luuvæ ci æsæ tæ patænæ nga sætæ

* **2:14 2.14** 2.17; Yooh. 1.14; Seetanæ: Yooh. 8.44; 12.31; 1 Yooh. 3.8; Sæniinæ 12.10. **2:15 2.15** Rooma 8.21. **2:16 2.16** Isaa. 41.8-9. **2:17 2.17** 4.14; 5.2; Fil. 2.7; 1 Yooh. 2.2. **2:18 2.18** 4.15; Mat. 4.1-11. **3:1 3.1** 4.14.

bii Əntañfə ka ci, makə sətə shi Muusa a luuvə patənə nga sətə bii Əntañfə ka ci, ca slənə ahada ənji *yi nga Əntañfə.

³ Amma kə dəbee ənjə a vii dūunuunə ka Yeesu palee ka Muusa, makə sətə ci ənjə a vii dūunuunə ka əndətə ghənyi ya palee ka yikii.

⁴ Taa ngutə yi patə, tə'i əndətə ghənyi. Amma Əntañfə ghənyi patənə nga uushi'inə.

⁵ Ma Muusa, əndətə slənyi də gooŋga asəkə yi nga Əntañfə nə ci. Slənaakii baarii ka ənji tə sətə ci Əntañfə a ba aakəŋwa.

⁶ Amma ma Aləmasiihu, uuzətə yi nga Əntañfə nə ci, əndə luu aya əsə. Ci ca də ŋwanjuunə asəkə yi nga Əntañfə. Amə nə yaakii, amma see a kəŋaamə ndihə ndihə, ama ka naamə dəŋə ka muudinə. *

Əpisəkətə nə Əntañfə a vii ka ənjaakii

⁷ Acii ha'ə, makə sətə bii Malaaba Ma'yanə,

“Ma ənshinə, madə kə fii unə uurakii,

⁸ fatəmə tə ci, goona huurəgi ədzəmuunə, makə sətə shi dzədzəshi'inuunə a huurəgi saa'itə tii agi bilinə,

waatoo, saa'itə kaaree tii ka *ŋwanjuunə nga Əntañfə,

təya təbə tə ci əsə.

⁹ Əŋki Əntañfə, ‘Ma agi bilinə,

kə tībə dzədzəshi'inuunə tə nyi,

dagyanə tii kə nee ka slənaaki agi fəzə ənfwadə pu'unə.

¹⁰ Acii ha'ə, kə bəzhi səkəki aashi ənjita,

3:2 3.2 Baan. 12.7. * **3:6 3.6** uuzətə yi: 5.8. **3:7 3.7-11** Jab. 95.7-11. **3:8 3.8** Shig. 17.7; Baan. 20.2-5.

əŋki nyi, kə zii tii, kə təkuree tii ka shii rəgwaaki.

¹¹ Də ha'ə, bəzhi səkəki aashitii, nya jidə, əŋki nyi,

paa tii ka mbu'unə aanə hanyiitə vii nyi ka tii kaa təya əpisəkə davə!' "

¹² Ndzəkəŋushi'inəkya, nəhəmə noonə nə acii ga əndə'i əndə a shigi ahadoonə ətə dīi rəgwaakii bwayakii, waatoo, paa ci gi'i tə Əntaŋfə, wata ca ŋusləgi a rəgwa Əntaŋfə Əndə vii əpine.

¹³ Amma ma səndə dānuunə, tsakəməshinə uusera patə, acii ga taa mi a kavə tuunə ka slənə 'waslyakəənə, ədzəmuunə a huurəgi. Dəmə aakəŋwa də tsakəshinə ha'ə, maɖa ma'ə saa'itə ci əŋjə a 'wa 'Ənshinə'!

¹⁴ Acii ma amə, maɖa kə ndzaa amə ndihə ndihə agi uushi'iitə 'watəgyaamə vii gooŋga agyanəkii daga ka 'watəginə ca'ə ka muudinə, kə ndzaa ci ətsa, uushi rəŋwə naamə da i Aləmasiihu.

¹⁵ Kə ndzaa ci makə sətə bii malaaba ləkələkətə oo'i,

"Ma ənshinə, maɖa kə fii unə uura ŋga Əntaŋfə, fatəmə tə ci, goona huurəgi ədzəmuunə makə sətə shi dzədzəshi'inuunə a huurəgi, saa'itə kaaree tii ka ŋwanjuunə ŋga Əntaŋfə."

¹⁶ I wu saŋə sha fii uura ŋga Əntaŋfə, təya kaaree ka ŋwanjuunaakəya? Əntaa patənə ŋga əŋjitə ŋgiragi Muusa tə tii anə hanyinə ŋga Misəra kwa?

17 Aashi i wu saɲə bəzhi səkə ɲga Əntaɲfə fəzə ənfwadə pu'una? Əntaa aashi əɲjitə dɪi 'waslyakəənə, təya kwaalagi, təya məətəgi aɡi bilinə kwa?

18 Ya saa'itə ji'i Əntaɲfə oo'i, paa tii ka mbu'unə aanə hanyiitə vii ci ka tii, paa tii ka əpi səkə davə əsə, aɡyanə i wu saɲə wabi ci ha'a? Tii nə əɲjitə pooshi tii fii wabənaakii.

19 Yoo, kə nee amə dɪi kə təkuree tii ka mbu'unə aanə hanyinəkii acii paa tii vii gooɲga ka Əntaɲfə.

4

¹ Ma aləkawalətə dɪi Əntaɲfə ka əɲji kaa təya upaa əpisəka, ma'ə ca'ə əndzə'i. Acii ha'ə, nəhaamə naamə na, acii ga əndə'i əndə ahadoonə a təkuree ka mbu'unə aadəvə putə ɲga 'waslyakəənaakii.

² Kə fii amə ɲunyi habara ɲga Əntaɲfə makə sətə shi dzədzəshi'inaamə a fii aɡi bilinə. Ma təya, kə fii tii, amma pooshi nafii tə tii, acii, ma saa'itə fii tii, pooshi tii liwə də vii gooɲga.

³ Ma amə ənə vii gooɲga, kə mbu'yaamə ka ha ɲga əpisəkəkii. Amma ma təya, pooshi tii mbu'i, makə sətə bii ci,

“Kə bəzhi səkəki, nya jidə, əɲki nyi, ma təya, paa tii ka mbu'unə aanə hanyiitə vii nyi ka tii kaa təya əpisəkə davə.”

Taa ɲgahi wabi ci ha'ə, patə da ha'ə tə'i əpisəka, acii ndzaɲənə ka saa'itə tagii ci duuniya uugi ci slənaakii patə.

⁴ Tə'i əndə'i ha asəkə malaba ləkaləkətə wabi ci agyanə mēdəfənə nga uusəra, əŋki ci, "Kə əpi Əntanfə səkə ka mēdəfənə nga uusəra makə uugi slənaakii."

⁵ Asəkə hatsə ha'ə əsə, kə nyaahə ənji oo'i, "Paa tii ka mbu'unə aanə hanyiitə vii nyi ka tii kaa təya əpisəkə davə."

⁶ Ma ənjitə 'watəgi fa ŋunyi habara, paa tii vii gooŋga. Acii ha'ə, paa tii mbu'i aadəvə. Amma ca'ə əndzə'i, ma'ə rəgwa mawunəkii kaa hara ənjə a mbu'u aadəvə.

⁷ Putə nga ətsə ha'ə, fəzənyinə lanə daba'a ətsa, Əntanfə a la əndə'i uusəra ətə ci ənjə a 'wa, 'Ənshinə.' Kə wabi Əntanfə da ma *Dawuda, kə bii ci wabəətsə uugiinə naahətənə koonə, ətə bii ci, "Ma ənshinə, maɗa kə fii unə uura nga Əntanfə, fatəmə tə ci, goona huurəgi ədzəmuunə."

⁸ Maci daga ŋukə ŋukə kirə Jasəwa tə dzədzəshi'inaamə, təya mbu'u ka hatə dii Əntanfə davə, təya əpisəkə da ci, kaɗa pooshi Əntanfə gi aakəŋwa də la əndə'i uusəra.

⁹ Də ha'ə shii amə oo'i, ma uusəratə dəkəpaa Əntanfə ka ənjaakii nga əpisəka, ma'ə ca'ə əndzə'i, makə sətə əpi ci səkə naakii ka mēdəfənə nga uusəra.

¹⁰ Acii taa wu patə liwə əpisəkətsə dii Əntanfə aləkawaləkii nga viinə, kə uugi slənaakii, kə əpi ci səkə əsə, makə sətə əpi Əntanfə naakii.

¹¹ Acii ha'ə, ma amə, ɗaamə gazhi'waanə nga dəmənə ka ha nga əpisəkətsa, acii ga taa wu

ahadaamə a təkuree ka dəmənə, makə sətə təkuree dzədzəshi'inaamə, acii tsarə ŋga ghatə vii gooŋgatsa.

¹² Acii, ma wabənə ŋga Əntanfə, da i əpinə nə ci, kwatsə kwatsə nə ci əsə. Hidamə hidamə nə makii palee ka ŋgila purəŋanə ətə ca idə kyakya'ə rəgwa. Agi dəməgərənə nə ci vədikə aasəkə ədzəmə əndə ca'ə ka hatə dīi məgūŋunə ca mbu'u aagi mbwasama. Agi baarəginə nə ci paŋgəraŋə tə sətə ci əndə a hiima a ədzəməkii da sətə cii kəya dā aniya ŋga dānə.

¹³ Ma Əntanfə, pooshi uushi ətə tagii ci bahə umbəgi agyanə ginəkii. Paŋgəraŋə paŋgəraŋə nə patənə ŋga uushi'inə akəŋwaciikii. Ka ci naama baaba patənə ŋga slənə gaamə.

Maduunə limanə nə Yeesu

¹⁴ Makə dīi ci tə'i amə da maduunə limanə ətə ndərəgi dzakə dāgi səkəntanfə aadəgyə, waatoo, Yeesu *Uuzənə ŋga Əntanfə, acii ha'ə, kəsətaamə təŋə təŋə tə vii gooŋgaanə caama baaba. *

¹⁵ Acii ma maduunə limanə gaamə, əntaa ətə pooshi ka nəhə təgunuunə gaamə. Madā kə palee uushi ka ŋgeerii amə, agi nəhənə nə ci təgunuunə gaamə. Ma ca, kə upaa təbənyinə kama kama tə ci weewee makə ətə upaa taamə, amma pooshi ci dīi 'waslyakəənə.

¹⁶ Acii ha'ə, ŋgərəgyaamə ŋgwalənə, ama əntsahə aabii ŋwanjwa əndə dā pwapoonə, kaa

4:12 4.12 Isaa. 49.2; 55.11; Irim. 17.10; Yooh. 12.48; Af. 6.17; 1 Piita 1.23; Səniinə 1.16. * **4:14 4.14** 5.8; 8.1; maduunə limanə: 2.17-18; 3.1; 5.1,4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7,11. **4:15 4.15** 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1 Yooh. 3.5.

ca nêhê tэгunuunê gaamê, ama upaa pwapoone
ka tsakênê daamê ka saa'itê caama moo.

5

¹ Taa ηgutê maduunê *limanê patê, agi
ənjaakii ci ənjê a dəkê tê ci, ca slênê ka Əntanfê
ka madêba matii, kaa ca dā sataka ka Əntanfê
ka tifyagi dê 'waslyakêənê.

² Makê dii ci tê'i uushi'inê lanê êtê ca palee ka
ηgeeriikii, taa ənjitê pooshi ka slênêtê uushi dê
rəgwakii, da ənji ghatê shiinê, ka mbeenê nê ci
ka kərêtênê tê tii.

³ Putê ηga uushi'iitê lanê ca palee ka
ηgeeriikii, tyasê see a dā ci sataka ka putê ηga
'waslyakêənaakii makê sêtê cii kəya dā ka putê
ηga 'waslyakêənê ηga ənja.

⁴ Pooshi əndê ca dūunêtê naakii nê kaa
ca ndzaanê ka maduunê limanê, madaamê
Əntanfê 'wii tê ci, makê sêtê shi Əntanfê a 'wii
tê *Haruna kaa ca ndzaanê ka maduunê limanê.
*

⁵ Ha'ê nê Aləmasiihu əsê. Əntaa ci saakii
dūunêtê naakii nê kaa ca ndzaanê ka maduunê
limanê. Amma ma Əndêtê ta'i tê ci, ci nê Əndêtê
bii ka ci,

“Uuzənaaki nê hê, daga ənshinê kê ndzaa nyi ka
Duu.”

⁶ Makê sêtê bii ci ka əndê'i ha asêkê ləkaləkātê
əsê,

“Limanê nê hê ka ca'ê ndəŋwê ndəŋwê.
Dərəpê ηga Maləkisadakê nê'unəku.”

4:16 4.16 10.19. 5:1 5.1 4.14. 5:2 5.2 2.17-18; 4.15; 7.28.

5:3 5.3 7.27; 9.7; Leew. 9.7; 16.6,15. * 5:4 5.4 Haruna: Shig.
28.1. 5:5 5.5 1.5. 5:6 5.6 Jab. 110.4; Ibër. 6.20.

⁷ Ma saa'itë Yeesu asəkə duuniya, kə dfii ci də'wanyinə, ca kədii də ngeerənə, ca madfee ka uurakii da kiinə agikii ka Əntanfə ətə da baawəfa n̄ga luupaanə tə ci acii əntənə. Kə fii Əntanfə də'waakii acii kə n̄gwali ci tə Əntanfə.

⁸ Taa n̄gahi *Uuzənə n̄ga Əntanfə nə ci, amma dahi cibətə sii ci jigunyi ci fanə tə Əntanfə. †

⁹ Makə uudəpaa Əntanfə slənaakii ashikii, kə ndzaa ci ka rəgwa n̄ga luupaanə tə patənə n̄ga ənji ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə, waatoo, ənjitə fii tə ci.

¹⁰ Acii kə kavə Əntanfə tə ci ka mad'uunə limanə, ca nə'u dərəpə n̄ga Maləkisadakə.

Wabənə agyanə bwaseenə ka rəgwa n̄ga Əntanfə

¹¹ Ma agyanə Maləkisadakə, tə'i uushi'inə n̄ga baabanə koonə laŋə, amma ka d̄anə keenə dzawə nə batənə koonə, acii pooshi unə ma'ə agi paaratəgi də wabənə pii pii.

¹² Acii taa n̄gahi maliminə dəbee una ndzaanə n̄ga əna, amma patə da ha'ə see a ənə ənji ka dzəgunətə koonə tə təkəŋwatə wabənə n̄ga rəgwa n̄ga Əntanfə. Ca'ə əndzə'i 'wanə sanuunə ka madəbama n̄ga d̄afəna.

¹³ Taa wu patə ətə ma'ə ka sa 'wanə, ma'ə ci uuzənə a ba'ə. Ma tsarə n̄ga əndətsa, ma'ə ci mashiimə taarapaanə ahada bwayakii da n̄yunyikii.

5:7 5.7 Mat. 26.36-46. † **5:8 5.8** 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3,28; 10.29; Yooh. 1.34; fanə tə Əntanfə: 4.15; Fil. 2.8. **5:9 5.9** 7.27. **5:10 5.10** 5.6; 6.20. **5:12 5.12-13** 1 Koor. 3.2.

¹⁴ Amma ma ëndëtë pooshi ma'ë ka sa 'wanë, see dafëna cii këya adë, mata në ëtsa. Ci në ëndëtë uugi dzëgunë taarapaanë ahada bwayakii da nyunyii.

6

¹ Acii ha'ë, dzaamë aakëjwa dë slënë uushi'inë nga matanënyinë, gaama ndzëhënëënë ka təkëjwatë dzëgunënë agyanë rëgwa nga Alëmasiihu. Waatoo, gaama ndzëhënëënë ka dzëgunënë ka ënji, wa tëya bwasee ka slënë uushi'itë ca kërë të tii ka ëntënë, da wa tëya vii goonja ka ëntanjë.

² Ha'ë ësë, gaama ndzëhënëënë ka dzëgunënë ka ënji agyanë yiiḃë* bapëtisëma, da agyanë kavë ciinë agyanë ënda, da agyanë madënë nga mamëëtë ënja, da agyanë gëjwanë uusëra nga muudinë.

³ Amma, ma danaamë, dzaamë aakëjwa dë dzëgunë uushi'inë nga matanënyinë, madä kë luuvë ëntanjë.

⁴ Acii ma ënjitë nee ka goonjaanë nga ëntanjë, tëya upaa barëkaanaakii, tëya upaa Malaaba Ma'yanë,

⁵ waatoo, ënjitë tëbëtë ndikë ndikënë nga wabënë nga ëntanjë da baawëda nga njwanjuunaakii ëtë na shi,

5:14 5.14 13.9; Rooma 16.19; 1 Koor. 14.20; Af. 4.14. **6:1 6.1** 9.14. * **6:2 6.2** Yiiḃë bapëtisëma taa alë'aada nga laabagi shishinë ka baarë camëënë nga ënda akëjwacii ëntanjë. **6:2 6.2** Yooh. 3.25-26; Slënë 19.1-6. **6:4 6.4-6** 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mat. 12.31; 1 Yooh. 5.16.

⁶ ma tsarë nga ënjitë, mada kë ñuslëgi tii, tëya vii ba'ë ka Æntañfë, pooshi sëkii ca ënyatë dë tii aaba'ë bahë tëya baanë ka ci. Acii kë ënyi tii ka gwa'avënë të Uzënë nga Æntañfë aashi ënfwa. Dë ha'ë kavë tii ënji ka bërapaanë të ci.

⁷ Buurëtaamë agyanë hanyinë ënë ci patënë nga vënë ca ndzëmë anëkii anëkii, ca ifëgërë patë aagikii, së nga zëma a gyaavagi ngaanga'ë agikii kaa ënjitë ca uuza zëmëkii a nafagi. Ma hanyiitsa, ka ci davë Æntañfë barëkaanë.

⁸ Amma mada wata kuzhinyinë da dëhënyinë gyaavagi parëkë davë agi hanyinëkii, pooshi nafakii. Ka gëra naalanë nga Æntañfë në hanyinëkii, gunë a ëtsagi të ci hëhëdë.

⁹ Kadashinyinë geena, taa ñgahi kë wabiinë koonë ha'ë, kë shii inë weewee, ma unë, agi në'utënë nuunë makë sëtë dibë, koonä shii upaa luupaanë.

¹⁰ Ma Æntañfë, ëndë goonga në ci, pooshi slënë goonë ka zaanënë ka ci. Ha'ë ësë në uudëätsë cuuna uudë të hara ënji në'unë, kë cakuunë të tii agi lëmëkii. Kë shii ci agi dzënë nuunë aakëñwa dë tsakënë të tii. Pooshi ka zaanënë ka ci.

¹¹ Ma sëtë ciina moo, wa patënë goonë a dë gazhi'waanë ha'ë ca'ë ka muudinë, koonä shii upaa patënë nga uushi'iitë kii unë nuunë davë.

¹² Pooshi inë ka uudënë una ndzaanë ka manya'inë, amma, ma mooniinë, a në'uunë dërëpë nga ënjitë vii goonga, tëya së'watë, accii

tii na upaa sətə dīi Əntaŋfə aləkawalə ŋga viinə.

Tantanyinə nə aləkawalə ŋga Əntaŋfə

¹³ Ma saa'itə dīi Əntaŋfə aləkawalə ka Ibərahiima, makə dīi ci pooshi əndə palee ka ci bahə jidənə də ləməkii, kə ji'i ci də ləməkii saakii.

¹⁴ Əŋki ci ka ci, "Tantanyinə ka d'anə nə nyi ka hə barəkaanə, ha ta makə ciŋgəra."

¹⁵ Ma Ibərahiima, kə kəŋaanə ci ndihə ndihə, wata kə upaa ci sətə dīi Əntaŋfə ka ci aləkawaləkii.

¹⁶ Ma ənjə a jidə, agi ŋgərənə nə tii ləmə ŋga əndətə palee ka tii, təya jidəgi. Jidənə ca lagi gəŋwanə ŋga taa mi patə agi mabizhinəkii.

¹⁷ Aci ha'ə, ma ənjitə na upaa sətə dīi Əntaŋfə aləkawalə ŋga viinə ka tii, makə mwayi ci baariinə ka tii paŋgəraŋə oo'i, paa ci na zə'u də wabənə, see ca tsakətəgi də jidə.

¹⁸ Ma aləkawalaakii da jidəakii, pooshi ka zə'unə, pooshi Əntaŋfə ka jirakənə də tii əsə. Ma amə ənə huyi ka ndzəŋwə ndzəŋunə aabiikii, ma uushi'iitsə bəra'i, agi viinə nə tii kaamə ŋgeerənə ka shaŋə a ədzəmaamə, ama kəŋaanə ndihə ndihə agi kanətə kii amə ŋga upaa uushi acii Əntaŋfə.

¹⁹ Uushi'iitsə kii amə naamə davə kavə taamə ka dzənə gəŋə agi ndzaanə gaamə, ama kəŋaanə ndihə. Putə ŋga kanəkii mbu'u naamə

6:12 6.12 11.1-12; Luka 21.19. **6:13 6.13-14** 'Wat. 22.16-17; Ibər. 11.12. **6:16 6.16** Shig. 22.10; Mat. 5.34; 23.16-22. **6:18 6.18** Baan. 23.19.

kura'ə aasəkə hatə malakii də gwada, waatoo, malaaba ha nga Əntanfø.

²⁰ Ma hatsa, ci nə hatə 'watəgi Yeesu dəmənə kaamə aadəvə ka madəβama gaamə. Acii ma ca, kə ndzaa ci ka maduunə limanə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Dərəpə nga Maləkisadakə cii kəya nə'u. †

7

Maləkisadakə limanə nga Əntanfø

¹ Ma əndətsə dīi ləməkii Maləkisadakə, ŋwanŋwə nga vəranə nga Saliimə ŋji ci, limanə nga Əntanfø maduunəkii nə ci əsə. Ma agi saa'ikii, Ibərahiima a ənya ka ha nga panə, hatə zamagi ci də meeminə ənfwadə, kə gi Maləkisadakə ka gəŋwayanə da ci a rəgwa, ca də ka ci barəkaanə. *

² Wata Ibərahiima a ŋgərə uushi'iitə fə'ya ci ka ha nga panə, ca təkəpaa kurəgə pu'u pu'u, ca ŋgərə kurəgə rəŋwə rəŋwə, ca vii ka ci. Ma ləmə Maləkisadakə, makə bana, ŋwanŋwa əndə gooŋga. Makə dīi ci ŋwanŋwə nga Saliimə† nə ci, ci ca baarii oo'i ŋwanŋutə ca kira ndzaanə agi jamənə nə ci.

³ Ma ca, pooshi ənji shii tə dīi taa məci taa dzədzəshi'inəkii, pooshi ənji shii saa'itə pwayi ənji tə ci taa saa'i nga əntənaakii əsə. Amma

6:19 6.19 3.6; Rooma 5.5; Ibər. 9.3. † **6:20 6.20** 4.14; Maləkisadakə: Jab. 110.4; Ibər. 5.6,10; 7.1-4. * **7:1 7.1** Maləkisadakə: 'Wat. 14.17-20; Ibər. 5.6. † **7:2 7.2** Ma Saliimə, əndə'i ləmə nga Urusaliiima nga ŋukə, makə bana, 'Ndzaanə agi jamənə' də uura Ibëraaniya.

ma ci, makë nga *Uuzënë nga Əntanfë në ci, waatoo limanë nga ha'ë ndənjwë ndənjwë.

⁴ Buurətəmë nga'ë të dūunuunë nga Maləkisadakë. Kë ngirë dzədzəshi'inaamë Ibërahiima uushi'itë fi'ya ci agi panë patë, ca təkəpaa kurəgë pu'u pu'u, ca ngərə kurəgë rənjwë rənjwë, ca vii ka Maləkisadakë.

⁵ Wiitsë boo, ma limanyiitë agi slikərənë nga *Leewi, ka tii bii *bariya luu kurəgë rənjwë agi pu'u acii ənji *Isərayiila, taa ngahi tii maa, jijinyinë nga Ibërahiima në tii.

⁶ Amma ma Maləkisadakë, əntaa ahada slikərənë nga Leewi në ci, amma patë da ha'ë ka ci vii Ibërahiima kurəgë rənjwë agi pu'u, ca dā barəkaanë ka Ibërahiima, waatoo, ka əndətë dīi Əntanfë ka ci aləkawala.

⁷ Kë shii amë paŋgəraŋə oo'i, ma əndətë ca dā barəkaanë, kə palee ci ka əndətë ca luu barəkaanəkii də dūunuunë.

⁸ Ma ənjitë ca luu kurəgë rənjwë agi pu'u, waatoo, jijinyinë nga Leewi, ənjitë məəki në tii. Ma Maləkisadakë, makë sətë bii malaaba ləkələkətë, pooshi ənji nee ka waakii. Ka ci vii Ibërahiima kurəgë rənjwë agi pu'u.

⁹ Ma saa'itë vii Ibërahiima ka Maləkisadakë kurəgë rənjwë agi pu'u, ka banë naamë, Leewi də naakii në maa, kə vii ci ka ci, taa ngahi ma nga əna, jijinyinaakii ca luu kurəgë rənjwë agi pu'u acii ənja.

¹⁰ Ma bii amë oo'i, kə vii Leewi ka ci kurəgë rənjwë agi pu'u, acii ma Leewi, rənjwë në ci agi jijinyinë nga Ibërahiima.

11 Ma saa'itë vii Əntañfə bariya ka ənji Isərayiila, waatoo saa'itë slikərənə nga Leewi a ɗa limaanə, pooshi mbu'i ka sətə mwayi Əntañfə. Maci ma fii unə kə mbu'i, kaɗa pooshi nafa nga kira əndə'i limanə ətə nyi'u dərəpə nga Maləkisadakə, ca bwasee ka nga *Haruna uuzənə nga Leewi.

12 Maɗa kə zhi'i ɗa limaanə aagyanə əndə'i slikərənə, tyasə ka zhi'unə nə bariya əsə.

13 Aci ma Slandanaamə ənə ciina wabə uushi'iitə agyanəkii, agi əndə'i slikərənə pamə shigi ci. Ma agi slikərəətsa, pooshi agitii sha ɗii limanə taa ɗa slənə anə ha nga ɗa sataka.

14 Ma Slandanaamə, paŋgəraŋə a babara oo'i, agi slikərənə nga Yahuda shigi ci. Amma ma saa'itə wabi Muusa agyanə limanyinə, paa ci 'wapaa slikərənə nga Yahuda.

*Əndə'i *limanə makə Maləkisadakə*

15 Ma sətə, kə cakə shiginə paŋgəraŋə aa babara oo'i, kə shigi əndə'i limanə makə Maləkisadakə.

16 Ma ndzaanaakii ka limanə, əntaa dagi bariya nga əndə shiŋkinə, amma dagi ŋgeerənə nga əpinə ətə nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə ndzaa ci ka limanə.

17 Makə sətə nyaahə ənji asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Limanə nə hə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Dərəpə nga Maləkisadakə nə'unəku."

7:14 7.14 'Wat. 49.10; Mat. 2.6; Slənə 13.23; Səniinə 5.5. 7:17 7.17 5.6.

18 Ma iirë bariyatë vii Əntañfë ka ənja, kə ŋgirë ci, ca uulagi, acii pooshi ŋgeerənë davë, pooshi ka luupaa ənja.

19 Ma iirë bariyata, pooshi ŋgeerənë davë bahë kavë ənji shiŋkinë ka ndzaanë mambu'ukii agi slënatii. Kə kira Əntañfë matahu uushi ëtë caama ka nə davë, kaama shii əntsahənë kədëhë aabiikii.

20 Dagi jidfënë dii Əntañfë ha'ë. Ma saa'itë kii ənji të slikërənë ŋga Leewi ka limanyinë, əntaa dë jida.

21 Amma ma Yeesu, ma saa'itë kii Əntañfë të ci ka limanë, kə bii ci ka ci, əŋki ci, “Ma nyi Slandana, kə ji'i nyi, paa nyi ka ənë dë ma əsë.

Limanë nə hë ka ca'ë ndəŋwë ndəŋwë.”

22 Ətsë ha'ë baarii kaamë oo'i, ma Yeesu, ŋga matahu aləkawala ndzaa ci ka əndë rəgwa.

23 Ma limanyiitë ŋga ŋukë, laŋë nji tii, acii kə nji wa ŋgëərëgi të tii anë limaanë.

24 Amma ma Yeesu, ma limaanaakii, pooshi ka dzëginë anëkii, acii kə ndzaa ci da i əpinë ka ca'ë ndəŋwë ndəŋwë.

25 Acii ha'ë, të'i ci da ŋgeerənë taa guci patë ŋga luupaa të patënë ŋga ənjitë ca shi aabii Əntañfë daciikii, acii të'i ci da əpinë ŋga ha'ë ndəŋwë ndəŋwë, ca dë dë'wa ka putatii.

26 Ma Yeesu, ci nə maduunë limaatë caama moo. Malaabakii nə ci, pooshi së ŋga idəpaanë

7:19 7.19 9.9; Rooma 3.20. 7:21 7.21 7.17. 7:22 7.22 8.6.
7:24 7.24-25 6.20. 7:25 7.25 2.11; 10.14; Rooma 8.34; 1 Yooh.
2.1.

ashikii, tsanə nə ci agi ma'waslyakə ənja, ca ndərəvə dzakə dagyanə səkəntənfə.

²⁷ Ma ca, rəŋwə dyanə dīi ci sataka, waatoo, ətə vigi ci naakii nə, ca d'agi də sataka ka putə ŋga 'waslyakəənə ŋga ənja, paa ci dīi makə ŋga hara limanyiitə ca d'ə sataka uusəra patə. Ma təya, agi d'anə nə tii sataka ka natii 'waslyakəənə zəku'i taabu'u d'anə tii ka 'waslyakəənə ŋga hara ənja.

²⁸ Ma bariya ŋga Muusa, kə kii ci madiigərə limanyinə taa ŋgahi tə'i uushi'inə lanə ətə ca palee ka ŋgeeriitii. Amma, ma d'ə aləkawalə ŋga Əntənfə də jidfa, daaba'ə bariya dīi ci. Ci kavə tə Uzənaakii. Ma ca, mambu'ukii nə ci ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə.

8

*Mađuunə *limanə gaamə*

¹ Ma sətə cii kya moo banə koonə, takumə kaa nya bagi koonə paŋgəranə: Tə'i amə da tsarə ŋga mađuunə limaatsa. Ma ca, dasə nə ci da ciizəma Əntənfə mađuunəkii dagyə. *

² Asəkə hatə palee də laabanə cii kəya slənə, waatoo, asəkə tantanyitə kuvə ətə kapaa Slan-danə ci saakii, əntaa əndə shiŋkinə.

³ Taa ŋgutə mađuunə limanə patə, agi kanə nə ənji tə ci ka d'ə sataka də uushi'inə kama kama ka Əntənfə. Ha'ə dīi nə mađuunə limanə gaamə

7:26 7.26 4.15. **7:27 7.27** 5.3,9; 7.25; 9.12,26,28; 10.10,12; Rooma 6.10; 1 Piita 3.18. **7:28 7.28** 5.1-2,8; 7.19; Jab. 2.7. * **8:1 8.1** 4.14; da ciizəma Əntənfə: 1.3,13; 7.25; 10.12; 12.2,25; Jab. 110.1; Mat. 22.44; Slənə 2.33; Rooma 8.34; Af. 1.20; Kwal. 3.1. **8:2 8.2** 8.5.

əsə, kə ndzaa tyasə kə ɲgirə ci uushi, kaa ca ɗa ɗə sataka naakii əsə.

⁴ Maci a duuniya nɔ Yeesu ɲga əna, kaɗa paa ci ka ndzaanə ka limanə shanə, makə ɗii ci, ma ganə a duuniya, tə'i limanyinə ətə ca ɗa sataka makə sətə bii bariya ɲga Muusa.

⁵ Ma slənə ɲga limaatə ci tɔya ɗa, agi baarənə nɔ ci tə mɔndzaanɲu'inə ɲga sətə dadagyə tanə, makə ətə ɲji Muusa a ɗa. Aci ma saa'itə Muusa kədəhə kaa ca ɗa *kuvə kuvə'unə, kə wabi ətəntəfə ka ci, əɲki ci, “Kapaa han̄kalaaku, kaa ha ɗatə makə sətə baarii nyi ka hə anə giɲwa.”

†

⁶ Amma ma Yeesu, kə vii ətəntəfə ka ci slənə ɲga limaanə ətə palee ka ɲga hara limanyinə ɗə məghərəvənə. Ha'ə əsə nɔ ndzaanaakii ka əndə rəgwa ɲga aləkawalətə ndzaanə ahada ətəntəfə ɗa əndə shiɲkinə. Kə palee aləkawaləkii ka aləkawalətə ɲga ɲukə ɗə məghərəvənə, aaci matahu uushi'inə ɗii ci aləkawalə ɲga viinə kaamə.

⁷ Maci ma aləkawalətə ɲga təkəɲwanə, pooshi sə ɲga idəpaanə agikii, kaɗa pooshi nafa ɲga ɗa əndə'i aləkawalə ma'ə.

⁸ Amma tə'i uushi idəpaa ətəntəfə ashi ənjaakii. Ci ɗii bii ci, “Ma bii nyi Slandana, tə'i saa'i na shi ətə nii kya
ənə
ka ɗa kura aləkawalə ka əɲji Isərayiila
ɗa ka əɲji Yahudiya.

† **8:5 8.5** 9.9; 10.1; Kwal. 2.17; kuvə kuvə'unə: 9.2; Shig. 25.9,40.

8:6 8.6 7.22; 8.2,6,13; 9.11,15; 12.24; Isaa. 55.3; Irim. 31.31-33; Əzaki. 37.26; 1 Koor. 11.25. **8:8 8.8-12** Irim. 31.31-34; Ibər. 10.16-17.

9 Pooshi ka ndzaanə makə ətə shi nya dīi
ka dzədzəshi'inətii,
waatoo, saa'itə baarii nyi ka tii rəgwa də naaki
na

kaa təya shigi anə hanyinə nga Misəra.
Taa ngahi kə dīi nyi ka tii ha'ə, patə da ha'ə,
pooshi tii nə'utə aləkawalətə dīi nyi ka tii.
Wata nya bwasee ka tii, təya palə.

10 Ma kura aləkawalətsə cii kya da ka ənji
Isərayiila,
mada kə mbu'ya saa'ikii,
ka kavənə nə nyi tə tii ka təya paaratəgi də
bariyaaki,

nya naahəvə aa ədzəmətii əsə.
Ka ndzaanə nə nyi ka Əntanfwatii,
təya ndzaanə ka ənjaaki əsə.

11 Pooshi əndə na dzəgunə ka əndə hanyinaakii
ahadatii,
taa banə ka ci, shii tə Slandana.
Aci patənətii na shii tə nyi,
manjeevənə da matanənyinə patə.

12 Ka tifyaginə nə nyi ka tii 'waslyakəənətii patə.
Pa nya buurə bwaya uushi'iitə nji təya daada
ma'ə."

13 Ma wabi Əntanfwə agyanə kura aləkawala,
kaa ca baarii oo'i, kə geegi ci ka aləkawalətə
nga təkəjwanə ka iirəkii. Ma sətə uugi iirənə,
pooshi ka ta'avənə ka uudənə.

9

Malaaba ha ganə a duuniya da ətə dadagyə

¹ Ma agi aləkawalətə nga təkəŋwanə, kə vii Əntaŋfə bariya makə sətə ci ənjə a paslə tə ci. Tə'i əsə ha ətə ghənətə ənji shiŋkinə kaa təya paslə tə ci davə.

² Waatoo, kə dəpaa ənji *kuvə kuvə'unə. Ma səkəkii nga təkəŋwanə, tə'i ha nga dzakə garəkuwanyinə, tə'i teeburə da i buroodi anəkii ətə dii ənji də sataka ka Əntaŋfə. Ma hatsa, Malaaba ha nga Əntaŋfə ci ənjə a 'wa. *

³ Ma asəkə hatsə ha'ə əsə, tə'i gəra kumuwa ətə lagi ənji də gwada. Hatə palee də Laabanə patə nə ləmə nga hatsa.

⁴ Ma asəkə gəra kumuutsa, tə'i teeburə, anəkii ci ənjə a ətsa urədyə davə ka Əntaŋfə. Ma teeburətsa, də əndzənə lərəbəgi ənji. Davə akumu əsə nə *mbyaka nga aləkawalə nga Əntaŋfə. Ənjə a lərəbəgi mbyakakii də əndzənə. Ma asəkə mbyakakii, tə'i jaala nga əndzənə asəkəkii, da i zəmətə ci ənjə a 'wa *mana asəkə jaalakii. Tə'i əsə shakwata nga *Haruna. Ashi shakwatakii shi ba a givə. Tə'i əsə matsahu faariinə bəra'i ətə shi Əntaŋfə nyaahə bariya ashikii davə patə asəkə mbyakata. †

⁵ Ma dagyanə mbyakakii, tə'i uushi'inə bəra'i‡ dətə ənji, pusha tə malaa'ikanyinə, ətə ca baarə məghərəvənə nga Əntaŋfə. Təya pəerəpaa bəbu'watii agyanə mbyakakii, waatoo, agyanə

* **9:2 9.2** kuvə kuvə'unə: 8.5; 9.11-12; Shig. 26.1-30; garəkuwanyinə: Shig. 25.31-39; teeburə: **xt Shig. 25.23-30.**

9:3 9.3 Shig. 26.31-33; Leew. 16.2; Iber. 6.19; 9.7,12; 10.20.

† **9:4 9.4** Shig. 30.1-6; mbyaka: Shig. 25.10-16; mana: Shig. 16.32-35; shakwata: Baan. 17.21-25; matsahu faariinə: Shig. 25.16. ‡ **9:5 9.5** Agi 'wanə nə ənji də "Cooribimə."

hatə ci Əntañfə a nəhə təgunuunə nga ənja. Amma ma uushi'iitsa, əntaa saa'i nga wabənə furənjə furənjə agyanətii əna.

⁶ Wiitə makə səndə dətə ənji hatsa. Ma kuvətə nga təkənjwanə, uusəra patə nə li-manyinə ka dəmənə aadəvə ka da slənatii.

⁷ Amma ma gəra kumu, see gawə nga li-manyinə nə dəmənə aadəvə, rəjwə agi fəza. Ma ca dəmə, ca ngərənə aciikii idənə nga dabanyitə cii kəya laala uurakii, ka da də sataka putə nga 'waslyakəənaakii da nga ənja.

⁸ Ma uushi'iitsa, agi ngərənə nə Malaaba Ma'yanə ca baarii kaamə paŋgəraŋə oo'i, mada ma'ə kuvə kuvə'uutsa, ma'ə rəgwa nga dəməgərənə aasəkə Hatə palee də Laabanə mawunəmə əsə.

⁹ Ci ca baarii tə zamananə gaamə əndzə'i. Ci ca baarii kaamə oo'i, ma laala uura nga dabiinə da hara satakanyinə ka Əntañfə, pooshi ka mbeenə ka kavənə tə əndə paslənə tə Əntañfə kaa ca ndzaanə yadə idəpaa uushi ashikii shanjə.

¹⁰ Ma uushi'iitsa, zəmənə da saasa uushi'inə kama kama, da alə'aada nga kuubəgi uushi'inə tanə cii kəya baarə. Uushi'inə nga duuniya nə tii patə nga uundzə saa'i, see mada mbu'ya saa'itə nə Əntañfə zhi'wee ka patənə nga uushi'inə kaa ca ndzaanə kurakii.

¹¹ Amma kə shi Aləmasiihu. Ci nə maduunə limanə nga dagwa uushi'iitə shi daciikii. Asəkə hatə palee ka kuvə kuvə'unə cii kəya da

9:5 9.5 Shig. 25.18-22. **9:6 9.6** 10.11; Baan. 18.2-6. **9:7 9.7** 5.3; 9.25; 13.11; Leew. 16.2-16. **9:9 9.9** 7.19; 9.2. **9:10 9.10** Leew. 11 da 15; Baan. 19.

slënaakii. Matahukii nõ hakii əsə. Əntaa əndə shiŋkinə ghənyi hakii. Əntaa ganə a duuniya əsə.

¹² Rəŋwə dyaŋə tanə gimə ci aadəvə aasəkə Hatə palee də Laabanə. Paa ci ŋgərəənə taa idənə ŋga əhwa, taa ŋga la aadəvə, amma idənaakii saakii ŋgirə ci. Ca pərapaa daamə acii 'waslyakəənə gaamə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. §

¹³ Ma ŋga ŋukə, ma ənjitə pooshi malaabakii akəŋwacii Əntaŋfə, idənə ŋga uuhinə da ŋga liinə da əntədakə ŋga uuji liinə ŋji ənjə a miicə ka tii kaa təya ndzaanə malaabakii.

¹⁴ Madə ma idənə ŋga dabanyinə, tə'i ci da ŋgeerənə ŋga laabagi ənja, idənə ŋga Aləmasiihu palee patə. Ma Aləmasiihu, yadə 'waslyakəənə ashikii nõ ci. Kə ŋgirə ci shishinəkii, ca dəfagi də sataka ka Əntaŋfə dagi ŋgeerənə ŋga Malaaba Ma'yanə ətə ndzaanə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Də idənaakii dətəgi ci də moodəfaamə malaabakii acii gaama slənyi uushi'iitə ca kərə taamə ka əntənə, amma kaama nə'u tə Əntaŋfə Əndə vii əpinə.

¹⁵ Acii ha'ə əndə rəgwa ŋga kura aləkawalə nõ ci. Ma ndzaanaakii ka əndə rəgwa, kaa ənjitə 'wii Əntaŋfə aabiikii a ŋgərə uushi'iitə dīi Əntaŋfə aləkawalə ŋga viinə ka tii, ca ndzaanə ka natii ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Ka slənənə nõ ətsə ha'ə, acii kə əŋki ci. Əntənaakii ca pərapaa tə ənji acii bwaya uushi'iitə njii təya

§ 9:11 9.11 4.14. § 9:12 9.12 7.27; 10.4; Leew. 16.14-16; idənaakii saakii: 9.25; 12.24; 13.12,20; Mat. 26.28; Rooma 3.25-26; 1 Piita 1.2,18-19; 1 Yooh. 1.7. § 9:13 9.13 Baan. 19.1-10,17. § 9:14 9.14 Rooma 6.20-23; 8.2.

daada saa'itë tii agi alëkawalë nga tëkëñwanë.

¹⁶ Mada kë ñgiirë ëndë ma, see mada ëñki ci zëku'i, taabu'u slënëginë mazëmë yi dë sëtë bii ci patë.

¹⁷ Mada ma'ë ëndëtë da i ëpinë, patënë nga sëtë bii ci pooshi ñgeerënë davë. Amma maa kë mbu'ya saa'i nga ëntënaakii, saa'ikii ndzaanë wabënaakii da ñgeerënë davë.

¹⁸ Ci ñdii, alëkawalëtë nga tëkëñwanë maa, see dë makë ëji idënë zëku'i, taabu'u ndzaa ci da ñgeerënë davë.

¹⁹ Ma saa'itë bii Muusa bariya nga Əntañfë ka ënja, makë uugi ci baginë, kë ñgirë ci idënë nga liinë da nga uuhiinë, ca gwazëtëgi da ma'inë, ca ñgërë ba nga ëñfwa ci ëñjë a 'wa "izubë" da madizë shiñkinë nga бага, ca miicigi ka lëkalëkatë nga bariya da ka ëñji patë. *

²⁰ Ca ba, ëñki ci, "Wiitë idënë nga alëkawalë nga Əntañfë koonë, koonë në'utë."

²¹ Ha'ë ësë ca miicivë idënëkii aagyanë kuvë kuvë'unë da aagyanë patënë nga uushi'iitë ci tëya ña dë slëna, tëya paslë të Əntañfë.

²² Weewee mada makë sëtë bii *bariya, dë idënë ndzaanë patënë nga uushi'inë malaabakii. Mada pooshi ëñji ëji idëna, pooshi tifyaginë nga 'waslyakëënë ësë.

Daginë nga Yeesu dë sataka dë naakii na

ka tifyagi dë 'waslyakëënë gaamë

9:15 9.15 8.6. * **9:19 9.19-20** Shig. 24.6-8; Ibër. 9.12-13; izubë: Leew. 14.4,6; Baan. 19.6. **9:22 9.22** Leew. 17.11.

²³ Ma uushi'iitsa, mëndzaanngu'inè nga sètè dagyè, tyasè see a laabagi ènji ha'è. Amma ma uushi'inè nga dagyè natii, ka paleenè nè satakatii ka ètsè dè dagwaanè.

²⁴ Aci ma Alèmasiihu, paa ci gimè aasèkè malaaba hatè dii èndè shinjkinè, waatoo, mëndzaanngu'inè nga tantanyinèkii. Amma aadègyè ngirè ci, davè nè ci abii Èntanḡè ka wabènè ka madèbama gaamè.

²⁵ Ma gawè nga limanyinè nga Yahudiina, agi dèmènè nè ci aasèkè Hatè palee dè Laabanè rənjwè agi fəza, ca ngərèənè idənè nga daba bwasè ka naakii saakii. Amma ma Alèmasiihu, rənjwè gahu gimè ci aadèvè, ca ḡagi sataka dè naakii nè ka Èntanḡè gahu rənjwè èsè.

²⁶ Maci pooshi ha'è, kadà kè sii ci cibənyinè lanè, ndzanənè ka saa'i nga taganè nga duuniya. Amma ca gəlatè duuniya kədəhè ka uudənè, ca shi rənjwè gahu, ca ḡagi sataka dè naakii nè ka Èntanḡè, ka shii ngərègi dè 'waslyakəənè gaamè.

²⁷ Taa wu patè, see madà ènki ci rənjwè. Ma daaba'èkii, Èntanḡè a ḡa ka ci gəjwanè.

²⁸ Ha'è èsè rənjwè ènki Alèmasiihu. Dè èntənaakii ḡagi ci sataka dè naakii nè rənjwè gahu, ka shii ngərègi dè 'waslyakəənè nga ènji lanè. Ka ènyanè nè ci nga bəra'inè, ka luupaa tè ènjitè ca gəra tè ci, èntaa ka ngərègi 'waslyakəənè ma'è.

10

¹ Ma bariya nga *Yahudiinə, kə ndzaa ci ka məndzaangu'inə nga dagwa uushi'iitə na shi aakəŋwa tanə, pooshi bariyaakii ka baarəginə paŋgəraŋə tə makə sətə nə tanta-nyitə uushi'iitə a ndzaanə. Ma agi nə'utə bariya, satakanyiitə rəŋwə ha'ə ci əŋjə a dfa ka fəzə ka fəzə. Ma tsarə nga satakatsa, pooshi ŋgeerənə davə bahə ca kavə tə əŋjitə ca əntsahə aabii əntaŋfə kaa təya ndzaanə yadə idəpaa uushi ashitii.

² Maci ma əŋjitə ca paslə tə əntaŋfə, kə laabagi əŋji tə tii agi 'waslyakəənatii tanyi, kadfa pooshi 'waslyakəənə ashitii ma'ə; kadfa pooshi tii agi dfa sataka ma'ə əsə.

³ Amma ma satakətə ci təya dfa ka fəzə ka fəza, ci ca buurətə ka tii oo'i, agi danə nə tii 'waslyakəənə.

⁴ Acii ma idənə nga liinə da nga uuhinə, pooshi ci da ŋgeerənə nga ŋgərəgi 'waslyakəənə.

⁵ Ci dfii, ma saa'itə Aləmasiihu kədəhə ka shineə aasəkə duuniya, kə bii ci ka əntaŋfə, əŋki ci, "Pooshi kadeesəkə ka hə nə dfa ka hə sataka də dabanyinə taa vii ka hə uushi'inə, amma kə dfii hə ka nyi shishinə kaa nya dfa də sataka ka hə.

⁶ Pooshi kadeesəkə ka hə nə ətsagi ka hə daba agyanə ha nga dfa sataka, taa dfa ka hə hara satakanyinə ka shii ŋgərəgi də 'waslyakəənə.

⁷ Wata əŋki nyi, Əntanƣfwa, wanyina,
kə shi nyi, kaa nya slənə sətə cii kwa moo nya
slənə,

makə sətə nyaahə ənji agyanəki
asəkə malaaba ləkaləkətə.”

⁸ Ma agi wabəətsə wabi ca, təkəŋwanə ŋga sətə
bii ci, əŋki ci, pooshi kadeesəkə ka Əntanƣfə nə
ɗa ka ci sataka, pooshi kadeesəkə ka ci əsə
nə ətsagi ka ci daba agyanə ha ŋga ɗa sataka,
taa ɗa ka ci hara satakanyinə ka shii ŋgərəgi
də 'waslyakəənə. Kə bii ci ətsə ha'ə taa ŋgahi
patənə ŋga satakatsə ci ənjə a ɗa, ka nə'u sətə
bii bariya ci təya ɗa.

⁹ Ca wabə ŋga bəra'inə, əŋki ci, “Əntanƣfwa,
wanyinə kə shi nyi, kaa nya slənə sətə cii
kwa moo nya slənə.” Ma wabəətsa, ci baarii
kaamə oo'i kə ŋgərəgi Əntanƣfə iirə rəgwa ŋga
ɗa sataka, ca ənəvəgi də ɗa sataka ŋga Yeesu.

¹⁰ Də ətsəkii ha'ə ndzaa amə malaabakii, waatoo,
də ɗagi sataka ŋga Yeesu Aləmasiihu də naakii
nə gahu rəŋwə dyanə.

¹¹ Ma hara limanyinə patə, uusəra patə
nə tii agi slənətii, təya dzə də ɗaada sa-
takanyiitə rəŋwə ha'ə anəkii anəkii ətə pooshi
da ŋgeerənə ŋga ŋgərəgi 'waslyakəənə.

¹² Amma ma Aləmasiihu, rəŋwə gahu ɗii ci
naakii sataka, ca ŋgərəgi 'waslyakəənə ka ca'ə
ndəŋwə ndəŋwə. Aciikii ha'ə, waatə dasə da
ciizəma Əntanƣfə.

¹³ Davə nə ci dasə, ka gəra saa'itə nə Əntanƣfə
a kavə tə ənji daawaanaakii aatsaa səɗəkii.

¹⁴ Acii dɛ sataka rɛɲwɛ tanɛ laabagi ci ɛɲjaakii agi 'waslyakɛnɛnɛ ka ca'ɛ ndɛɲwɛ ndɛɲwɛ, tɛya ndzaanɛ yadɛ sɛ ɲga idɛpaanɛ ashitii.

¹⁵ Malaaba Ma'yanɛ maa, kɛ baarɛgi ci kaamɛ oo'i, ma uushi'iitsa, tantanyinɛ. Ma ɲga tɛkɛɲwanɛ, kɛ bii ci, ɛɲki ci,

¹⁶ “ɛɲki Slandana, madɛ kɛ mbu'ya saa'ikii, wiinɛ alɛkawalɛtɛ nii kya dɛ ka tii:

Waatoo, ka kavɛnɛ nɛ nyi tɛ tii ka paaratɛginɛ dɛ bariyaaki, nya naahɛvɛ aa ɛdzɛmɛtii ɛsɛ.”

¹⁷ Ca tsakɛ banɛ, ɛɲki ci,

“Pa nya buurɛ bwaya uushi'iitɛ ɲji tɛya dɛaadɛ ma'ɛ.”

¹⁸ Acii ha'ɛ, makɛ kɛ tifyagi ɛntanɲɛ ka tii 'waslyakɛnatii, pooshi nafa ɲga dɛ sataka ma'ɛ.

ɛntsahaamɛ aabii ɛntanɲɛ

¹⁹ Ndzɛkɛɲushi'inɛkya, kɛ upaa amɛ rɛgwa ka shanɛ ɲga dɛmɛnɛ aasɛkɛ Hatɛ palee dɛ Laabanɛ. Ma rɛgwatsa, dagi idɛnɛ ɲga Yeesu upaa amɛ.

²⁰ Ci wunɛgi kaamɛ rɛgwa ɲga upaa ɛpinɛ. Ma rɛgwatsa, dagi gwada ca dzɛ, ca mbu'u kura'ɛ aasɛkɛ hatɛ palee dɛ laabanɛ. Waatoo, ma gwadatsa, ci nɛ shishinɛ ɲga Yeesu. *

²¹ Tɛ'i amɛ da maduunɛ limanɛ ɛtɛ ca nɛhɛ *yi ɲga ɛntanɲɛ.

²² Acii ha'ɛ, ɛntsahaamɛ aabii ɛntanɲɛ dɛ ɛdzɛmɛ rɛɲwɛ, dɛ vii goonɲa ɲga tantanyinɛ

10:16 10.16-17 Irim. 31.33-34; Ibɛr. 8.10,12. **10:19 10.19** 4.16; 9.8. * **10:20 10.20** gwada: 9.3; Mat. 27.51; rɛgwa ɲga upaa ɛpinɛ: 2.14-15; 9.14-15; Yooh. 14.6. **10:21 10.21** 3.6; 4.14.

əsə. Acii kə laabagi ci kaamə ədzəmaamə; mayibəkii naamə də ɲunyi ma'inə.

²³ Kəɲaanaamə ndihə ndihə, gaama ɲgwələ ka baaba ka əɲji tə sətə kii amə naamə nə davə. Acii ma Əntaɲfə ənə d̄ii kaamə aləkawala, əndə gooɲga nə ci.

²⁴ Daamə hiima ɲga tsaakəshinə ahadaamə, kaama uufəshi, kaama slənə ɲga'əənə.

²⁵ Gaama bwasee ka dza də nə gaamə, makə sətə bwasee hara əɲja. Tsaakəshaamə də ɲunyi wabənə, makə kə nee amə kə uugi uusəra ɲga Slandanə mbəshanə.

²⁶ Mada kə gyaamə aakəɲwa də slənə 'waslyakəənə ɲga də əmbanə, dagyanə wanaamə kə shii gooɲgaanə, yoo, kə shii amə, pooshi əndə'i d̄a sataka ɲga ɲgərəgi də 'waslyakəənə ma'ə.

²⁷ Ma əndətə gi aakəɲwa də slənə 'waslyakəənə ɲga də əmbanə, see ɲgwələnə ɲgwələnəkii tanə, ca gəra gəɲwanə ɲga Əntaɲfə da bwaya guutə na zamagi də əɲji daawaanə ɲga Əntaɲfə.

²⁸ Ma əndətə taɲəgi bariya ɲga Muusa, ka kərənə nə əɲji tə ci aakəɲwacii gəɲwanə. Mada kə shigi seedawiinə bəra'i taa makkə oo'i, kə taɲəgi ci bariya tanyi, ka bələginə nə əɲji tə ci, pooshi nəhə təgunuunaakii.

²⁹ Mada ha'ə makə ətsa, asee ma əndətə pooshi nee ka shiɲkinə anə *Uuzənə ɲga Əntaɲfə, ca cibee ka idənətə ɲgire Əntaɲfə kaa

10:22 10.22 Əzaki. 36.25; Af. 5.26. **10:23 10.23** 3.6. **10:24 10.24** 13.1. **10:26 10.26** 6.4-6. **10:27 10.27** Isaa. 26.11. **10:28 10.28** Dzək. 19.15; 2 Koor. 13.1.

alɛkawalɛ a ndzaanɛ da ngeerɛnɛ davɛ, waatoo, idɛnɛtɛ laabagi ɛnji dɛ ci, ca bɛrapaa tɛ Ma'yanɛ nɛga ɛntanɛfɛ ɛsɛ ɛtɛ ca kira pwapoonɛ, ma ɛndɛtsa, ka paleenɛ nɛ cibaakii ka nɛga ɛndɛtɛ tanɛgi bariya.

³⁰ Acii kɛ shii amɛ tɛ ɛndɛtɛ bii, “Nyi na ki'itɛ cibɛ dɛ ciba. Ka ɛnɛnɛ nɛ nyi ka ki'itɛ taa mi patɛ.” Kɛ bii ci ɛsɛ, “ɛntanɛfɛ Slandanɛ na la gɛɛwanɛ ka ɛnjaakii.”

³¹ Ma ɛndɛtɛ nɛ ɛntanɛfɛ ɛndɛ vii ɛpinɛ a lagi ka ci gɛɛwanɛ, kɛ kulii agyanɛkii.

³² Yoo, buurɛtɛmɛ sɛtɛ slɛnyi duunɛ fɛzɛnyiinɛ dzɛgi aaba'ɛ, waatoo, saa'itɛ 'watɛgi ɛnji baarɛ koonɛ bɛrɛnɛ nɛga ɛntanɛfɛ. Ma saa'ita, kɛ cibuuɛnɛ ka shaɛɛ, amma patɛ da ha'ɛ, kɛ kɛɛaanuunɛ ndihɛ ndihɛ, una sɛ'watɛ patɛnɛ nɛga uushi'inɛ.

³³ Ka ɛndɛ'i saa'i maa, ɛnjɛ a dzaana tuunɛ aamoonɛ, tɛya cibɛe koonɛ. Ka ɛndɛ'i saa'i una lɛbɛshi da ɛnjitɛ ca sa cibɛ ha'ɛ makɛ noonɛ.

³⁴ Ma saa'ita, kɛ nyihuunɛ tɛgunuunɛ nɛga ɛnji furɛshina. Mada kɛ luuwɛtɛ ɛnji uushi'inɛ goonɛ, agi sɛ'watɛnɛ nuunɛ dɛ moodasɛka. Acii kɛ shii unɛ oo'i, tɛ'i unɛ da matahu uushi'inɛ ɛtɛ nɛga ca'ɛ ndɛɛɛwɛ ndɛɛɛwɛ.

³⁵ Makɛ kɛ shii unɛ ha'ɛ, kɛɛɛmɛ ndihɛ. Acii ma ɛnjitɛ kɛɛaanɛ ndihɛ ndihɛ, ka upaanɛ nɛ tii maduunɛ shikwa.

³⁶ Kɛ dɛbɛɛ una dzɛ aakɛɛɛwɛ dɛ kɛɛaanɛ ndihɛ ndihɛ, koonɛ mbee ka dɛ sɛtɛ kadɛɛsɛkɛ

10:29 10.29 2.3; 5.8; 9.12; Mat. 12.31. **10:30 10.30** Dzɛk. 32.35,36. **10:32 10.32-34** 6.10. **10:33 10.33** 1 Koor. 4.9. **10:34 10.34** 11.26; 13.14. **10:35 10.35-36** 3.6; 6.11-12.

ka Əntañfə, una shii upaa də sətə dfii ci aləkawalə nga viinə koonə.

³⁷ Acii kə bii Əntañfə oo'i,
 “Ma agi uundzə saa'i gi'u, ma əndətə na shi,
 ka shinə nə ci, paa ci ka səkəpaa na.

³⁸ Ma ənjaaki ənji gooŋga,
 dagi vii gooŋgatii ka nyi upaanə nə tii əpinə.
 Amma taa wu ənyi aa ba'ə,
 paa ci ka kadeesəkənə ka nyi.”

³⁹ Ma amə, əntaa tsarə nga ənjitə ca ənə aaba'ə
 kaa təya za naamə; amma ma amə, ənjitə gi'i tə
 Əntañfə naamə, kaama shii upaa luupaanə nga
 əpinə gaamə.

11

Tantanyinə nga vii gooŋga

¹ Wiinə sətə ci vii gooŋga a moo banə: Waatoo, mada kə vii amə gooŋga agyanə uushi, ci ca moo banə, kə shii amə weewee oo'i, ma sətə kii amə naamə davə, ka upaanə naamə səkii. Kə shii amə əsə, ma sətə pooshi amə nee də ginaamə, tantanyinə.

² Ma ənji nga ŋukə, putə nga vii gooŋgatii ŋgirə Əntañfə tə tii kaa təya ndzaanə ka ənjaakii.

³ Dagi vii gooŋga gaamə shii amə oo'i, də wabənə nga Əntañfə tagii duuniya. Waatoo, dagi sətə pooshi ənji nee də ginə shigi sətə ci ənjə a nee.

10:37 10.37-38 Hab. 2.3-4. **10:38 10.38** Rooma 1.17; Gal. 3.11.

11:1 11.1 Rooma 8.24; 2 Koor. 4.18. **11:3 11.3** 'Wat. 1.1; Jab. 33.6,9; Rooma 4.17; 2 Koor. 4.18.

⁴ Putë nga vii goonnga nga Habiila dfii ci dagwa sataka ka ðntañfë palee ka nga Kaa'inu. Kë liwë ðntañfë satakaakii. Dë ha'ë ßaarii ci oo'i, kë ngirë ci të ci ka nyuni ënda acii kë vii ci ka ci goonnga. Ma Habiila, kë ënki ci, amma ca'ë ëndzë'i, ma'ë lëmëkii agi dzënë aakëñwa putë nga vii goonngaakii.

⁵ Putë nga vii goonnga nga Anuuu, kë ngirë ðntañfë të ci aadëgyë yadë ëntënë. Pooshi ëndë ënyi ka neenë ka ci ma'ë, acii kë ngërëgi ðntañfë të ci. Kë nyaahë ënji agyanëkii oo'i, daga ðntañfë ma'ë manjërëmë të ci, kë kadëesëkë slënaakii ka ðntañfë.

⁶ Pooshi ëndë ca kadëesëkë ka ðntañfë madä paa ci vii ka ci goonnga. Madä nga'ë ka ëndë në ëntsahënë aabii ðntañfë, tyasë see a vii ci goonnga oo'i, davë në ðntañfë; ca vii goonnga oo'i, ma ënjitë ca alë të ci, ka viinë në ci ka tii shikwa.

⁷ Putë nga vii goonnga nga Nuuhu kapaa ci liminëkii ka saa'itë wabi ðntañfë ka ci agyanë uushi'iitë na slënë. Taa ngahi paa ci nee ka uushi'iitë dë ginëkii, amma kë fii ci të ðntañfë, ca ða kumbawala. Kumbawalëkii luupaa të ci da ënji yaakii acii ma'inë. Dë ha'ë ßaarii ci oo'i, ma ënji *duuniya, bwayakii në slënatii. Dë ha'ë ësë ndzaa ci ka ëndë goonnga akëñwacii ðntañfë putë nga vii goonngaakii.

⁸ Putë nga vii goonnga nga Ibërahiima fii ci të ðntañfë, waatoo saa'itë 'wii ðntañfë të ci kaa ca madë, ca bwasee ka hanyinaakii, ca palë aanë

11:4 11.4 'Wat. 4.3-10. **11:5 11.5** 'Wat. 5.21-24. **11:7 11.7**
'Wat. 6.13-22; Rooma 4.3; 1 Piita 3.20.

hanyiitë nê ðntañfê a vii ka ci kaa ca ndzaa ka naakii. Taa ngahi paa ci shii hatê cii këya dzê aadêvê, patê da ha'ê kë ma'i ci, ca bwasee ka hanyinatii, ca palê.

⁹ Putê nga vii goonngaakii ndzaa ci anê hanyiitê ðii ðntañfê alêkawalê nga viinê ka ci. Makê mëshipêtê êndê ndzaa ci asêkê kuvê kuvê'unê tii da i Isiyaaku da Yakubu, waatoo, slikêrênaakii êtê ðii ðntañfê ka tii alêkawalêtsa.

¹⁰ Ma ndzaanê nga Ibêrahiima ka mëshipêtê ênda, ka gëra maghênê vëraatê ghënyi ðntañfê, waatoo, vëraatê mbukya ênji nga'ê a gu'u, pooshi ka uulanê.

¹¹ Putê nga vii goonnga nga Ibêrahiima upaa ci pawa, dagyanê ci kë uugi iirênê. Ma Saraatu minaakii boo, masaawa nê ki. Patê da ha'ê, kë vii ci goonnga tantanyi oo'i, ka mbu'utêginê nê ðntañfê dê alêkawalaakii.

¹² Ma Ibêrahiima, uushi rênwê da mantêkii nê ci ka êtê saa'i acii iirênê. Amma dashikii rênwê dyanê kë ndzaa jijinyinaakii makê tikisa agintañfê dê lanênê, makê mandzênê a gêrê dê lanênê êsê.

¹³ Ma ênjitê patê, agi vii goongatii mëeki tii. Ma tii ka nêtii, pooshi tii upaa uushi'iitê ðii ðntañfê alêkawalê nga viinê ka ênja. Amma makê caamê tii dzadê, tÿya nee ka uushi'inêkii, kë ðii tii manjushinê. Kê luuvê tii panjêranê oo'i, mu'uminê nê tii ganê asêkê duuniyana.

11:8 11.8 'Wat. 12.1-2. **11:9 11.9** 'Wat. 35.12,27. **11:10 11.10** 13.14. **11:11 11.11** 'Wat. 17.19; 18.11-14; 21.2; Rooma 4.19-20.
11:12 11.12 'Wat. 15.5. **11:13 11.13** 11.9; 13.14; 'Wat. 23.4; 47.9; Jab. 39.13.

14 Ma ënji ða tsarë wabëøtsa, kë ðaarii tii panjëraneø oo'i, hanyinë nga natii në ci tëya alë.

15 Paa tii agi buurë hanyiitë shi tii anëkii ma'ë. Maci ma'ë tii agi buurënë anëkii, kadfa kë nee tii ka rëgwa, tëya ënë aadëvë.

16 Amma agi kanë në tii në ka hatë palee, waatoo, hatë nga ëntanjfë dagyë. Ci ðii pooshi ëntanjfë ka ayinë putë nga ndzaanaakii ka ëntanjfwatii, acii kë hadapaa ci ka tii dë ha.

17 Putë nga vii goonnga nga Ibërahiima luuvë ci ða sataka ka ëntanjfë dë uuzënaakii rënjwë dyanë Isiyaaku saa'itë tibë ëntanjfë të ci. Kë luuvë ci ðanë ha'ë taa ngahi agyanë uuzëtësë rënjwë dyanë shi ëntanjfë a ðii alëkawalë ka ci

18 oo'i, "Dashi Isiyaaku në jijinyinaaku a shigi."

19 Ma Ibërahiima, kë vii ci goonnga oo'i, të'i ëntanjfë da baawëða nga madëenë ka ëndë agi mamëëtë ënja. Acii ha'ë, ma Isiyaaku, kë ënyi Ibërahiima ka ngërënë të ci makë ëndëtë ma'i agi mamëëtë ënja.

20 Vii goongaanë nga Isiyaaku kavë të ci ka ða barëkaanë ka manjëevënaakii Yakubu tii da Isëwa.

21 Vii goongaanë ësë kavë të Yakubu ka ða barëkaanë ka manjëevënë nga Yusufu bëra'i ëtsë ci këdëhë ka ëntënë. Ma saa'ita, agyanë shakwataakii gwanëaanë ci ka paslënë të ëntanjfë.

11:16 11.16 13.14; Shig. 3.6; Mat. 22.32. **11:17 11.17-18** 'Wat. 21.12; 22.1-14; Yak. 2.21. **11:19 11.19** Rooma 4.17. **11:20 11.20** 'Wat. 27.27-29,39-40. **11:21 11.21** 'Wat. 47.31-48.20.

²² Putë nga vii goonngaane nga Yusufu əsə, ətsə ci kədəhə ka əntənə, wabi ci agyanə ma'yanə nga ənji *Isərayiila satii anə hanyinə nga Misəra. Kə wabi ci əsə makə sətə nə təya də də waakii.

²³ Putë nga vii goonnga nga i dii tii da məci Muusa, makə pwayi tii tə ci, kə umbee tii ka ci nga ləgidə makkə. Acii kə nee tii, ma uuzənəkii, dagwa ka shaṇə, wata paa tii ṅgwali acii taṇṅi bariya nga ṅwanṅwə *Fəriauna.

²⁴ Putë nga vii goonnga nga Muusa əsə, makə girə ci, kə naanagi ci ka luuvənə ənjə a 'wa tə ci uuzənə nga kwatama uuzənə nga ṅwanṅwa.

²⁵ Kə ta'i ci sa cibə tii da ənji nga Əntaṅfə palee ka ndzaanə nga uundzə saa'i ka maka ma'yanə agi slənə bwaya uushi'inə.

²⁶ Kə luuvə ci dzaananə tə ci putë nga Aləmasiihu. Gəfə sa cibəkii ka ci acii fədə patənə nga gəna nga hanyinə nga Misəra. Acii kə kii ci nəkii agyanə shikwatə nii kəya upaa aakəṅwa.

²⁷ Putë nga vii goonngaakii ma'i ci, ca bwasee ka hanyinə nga Misəra. Ma palənaakii, əntaa ṅgwələnə ṅgwali ci acii bəzənə nga səkə nga ṅwanṅwə nga Misəra. Kə kəṅə ci ndihə ndihə, ca palə, makə agi neenə nə ci ka Əndətə pooshi ənji ka neenə ka ci də ginə.

²⁸ Putë nga vii goonngaakii əsə kii ci kumənə ətə ci ənjə a 'wa *Pasəka, ca ba ka ənji Isərayiila kaa təya miicivə idənə aashi mayinyinatii, acii

11:22 11.22 'Wat. 50.24-25; Shig. 13.19. **11:23 11.23** Shig. 1.22; 2.2. **11:24 11.24** Shig. 2.10-12. **11:26 11.26** 12.2; 13.13. **11:27 11.27** Shig. 2.15; 12.41.

ga malaa'ikatɛ ca bɛɛlɛ tɛkɛŋwatɛ manjeevɛnɛ a bɛɛlɛgi da i natii.

²⁹ Putɛ ŋga vii goŋga ŋga ɛnji Isɛrayiila taŋɛgi tii gɛɛrɛtɛ ci ɛnjɛ a 'wa “Madizɛ Gɛɛrɛ”, tɛya wii anɛ mahuurɛ hanyinɛ makɛ pooshi ma'inɛ sha nji davɛ a gɛɛrɛ. Amma makɛ dɛii ɛnji Misɛra gazhi'waanɛ ŋga taŋɛnɛ tɛ gɛɛrɛkii, wata ma'inɛ a ndagi tɛ tii patɛ.

³⁰ Putɛ ŋga vii goŋga ŋga ɛnji Isɛrayiila ɛsɛ uulii mahwalɛ ŋga vɛranɛ ŋga Yarikoo, saa'itɛ dɛii tii baanɛ mɛdɛfɛ ka zaawanɛ dɛ mahwalakii, sɛɛ dɛ makɛ uulii.

³¹ Putɛ ŋga vii goŋga ŋga badawa ŋga miitɛ dɛii lɛmɛtɛ Rahabɛ mbɛrɛ'i ki acii ɛntɛnɛ; waatoo ka saa'itɛ mɛɛki ɛnjitɛ pooshi ka fanɛ tɛ ɛntaŋfɛ. Acii ma kya, kɛ shi kya liwɛ mu'uminɛ ɛnji *Isɛrayiila ɛtɛ sha gi ka tɛɛrɛtɛ hanyinɛkii, kya kapaa tɛ tii gatɛ asii.

³² Yoo, iitɛ daa, a dzɛ nyi aakɛŋwa dɛ baabanɛ tɛ tii kwa? Pooshi saa'i ma'ɛ ŋga wabɛnɛ agyanɛ i Gidiyanɛ da Barakɛ da Samɛsɛnɛ da Jafɛtɛ da Dawuda da Samuyila da patɛnɛ ŋga anabiitɛ nja baaba wabɛnɛ ŋga ɛntaŋfɛ. *

³³ Putɛ ŋga vii goŋgatii paapii tii da hara hanyinɛ, tɛya jaala agyanɛtɛ patɛ ɛsɛ. Dɛ goŋgaanɛ slɛnyi tii. Ma uushi'iitɛ dɛii ɛntaŋfɛ alɛkawalɛ ŋga viinɛ ka tii ɛsɛ, kɛ upaa tii.

11:28 11.28 Shig. 12.1-14. **11:29 11.29** Shig. 14.21-29. **11:30 11.30** Jasɛ. 6.12-21. **11:31 11.31** Jasɛ. 2.11-12; 6.21-25; Mat. 1.5; Yak. 2.25. * **11:32 11.32** M.Gɛŋw. 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1 Sam. 16.1ca'ɛ ka 1 Meem. 2.11; 1 Sam. 1.1-25.1.

Kə paa'əgi tii ma nga livarənyinə putə nga vii goonḡatii.

³⁴ Kə bəələgi tii gunə ca hənə gərə gəra, kə mbərə'i tii agi panə, pooshi uushi uree ka tii. Taa nḡahi maməətəkii nji shishinətii, amma ma ka muudinə, kə ənyi shishinətii ka upaa nḡeerənə, təya ənəgi ka nḡuyirə panə ka shaḡə, təya laakəənə ənji daawaanatii.

³⁵ Putə nga vii goonḡa nga ənji əsə ənyi duurənyinə nga hara makinə ka madʔənə dagi wa.

Ma hara ənja, kə cibə tii ka shaḡə, ha'ə maa, kə məəki tii. Kə naanagi tii ka luuvə kaareenə ka Əntaḡfə kaa ənjə a bwasee ka tii. Ma dʔii tii ha'ə, acii kə kii tii nə nga ənənə ka madʔənə da i əpinə ətə matahukii.

³⁶ Kə sii hara ənji cibə ka shaḡə; ənjə a nʔusə tə tii, ənjə a fəslə tə tii, ənjə a aanəgi tə tii, ənjə a paa'əgi tə tii a furəshina.

³⁷ Ma hara ənja, kə kaalii ənji tə tii də faariinə ka wa. Hara ənji əsə, kə taakee ənji ka shishinətii ḡədzalə bəra'i. Hara ənji, kə bəəli ənji tə tii də nḡila purəḡanə. Hara ənji əsə, maaghiinə nə tii, kuvə'unə nḡa baḡiinə da uuhinə nə sə nḡa umbee də purəkinatii. Kə cibee ənji ka tii ka shaḡə.

³⁸ Ma ənjitə kamə, agi bilinə nji təya wiigi'i i agi ḡiḡunyinə. Asəkə burəhənyinə da ḡu'unyinə nji təya babaanə. Mambu'umə duuniya bahə

11:33 11.33 M.Gəḡw. 14.6-7; 1 Sam. 17.34-36; Dan. 6.1-27.

11:34 11.34 Dan. 3.23-25. **11:35 11.35** 1 Meem. 17.17-24; 2 Meem. 4.18-37. **11:36 11.36** Irim. 20.2; 37.15. **11:37 11.37** 2 Haba. 24.21.

ndzaanatii davø.

³⁹ Ma ənjitšə patø, kə vii tii ka Əntaŋfə gooŋga, kə kadeesəkə tii ka ci, amma patø da ha'ə pooshi tii upaa uushi'iitø dīi Əntaŋfə aləkawalø ŋga viinø ka ənja.

⁴⁰ Acii ma Əntaŋfə, kaamø da tii dəkəpaa ci matahu uushi. Ma agi hiimaakii, ka fədənø nø ci taamø da tii, paa ci ka geeginø ka tii mambu'ukii bahø ndzaanø abiikii yadø amø.

12

Əntaŋfə Dəsənaamø

¹ Ma amø, makø dīi ci tə'i seedawanyinø ha'ə laŋø ca tsaamø taamø, bwasee amø ka patənø ŋga uushi'iitø ca səkəpaa taamø da 'waslyakəənø ənø pooshi ka moonø ca kapaa taamø. Kəjaanaamø ndihø ndihø, ama dzø aakəŋwa də taabidəwa ənø akəŋwacii amø.

² Kaama ginaamø ka tsaamənø tø Yeesu tanø. Ma ca, ci nø slərəginø ŋga vii gooŋga gaamø, 'watəginø ka təkəŋwanø ca'ə ka muudinø. Kə luuvø ci kaa ca əntø ashi ənfwa, paa ci nee ka əntənəkii makø sə ŋga ayinø. Ma dīi ci ha'ə, kaa ca shii upaa moodasəkø ətø dəkəpaa Əntaŋfə ka ci. Acii ha'ə, dasə nø ci əndzə'i da ciizəma dəgələ *ŋwanjuunø ŋga Əntaŋfə.

³ Buurətəmø ŋga'ə tø Yeesu: kə luuvø ci kaa ca sa cibø accii ma'waslyakø ənja. Buurətəmø agyanəkii, accii ga shishinuunø a əntəgi, una bwasee dəŋwa'ə.

⁴ Ma agi paatsə cuuna pa da 'waslyakəənə, weewee agi panə nuunə, amma ma'ə panəkii mambu'umə bahə bəələnə tuunə.

⁵ Acii ha'ə, ma wabəətə shi Əntanfə bii koonə ka tsakə koonə də ngeerənə, oo'i manjeevənaakii nuunə, ga ca zaanə koonə. Kə bii ci,

“Uuzənaakya, madfa kə dzyalə Slandanə tə hə, kapaa liminəku, ha fatə, ga dzalənəkii a bələgi shishinəku əsə.

⁶ Tə əndətə ci Əntanfə a uudə cii kəya dzalə. Tə ənjitə ngirə ci ka manjeevənaakii, tə tii cii kəya fəslə əsə.”

⁷ Acii ha'ə, sə'watəmə patənə n̄ga dzaləətə ca la tuunə. Də dzalənəkii ci Əntanfə a baarii koonə oo'i, manjeevənaakii nuunə. Ya sarə tə'i uuzənə pooshi dii ka dzalənə tə ci madfa dii ci 'waslyakəənə kwa?

⁸ Madfa pooshi unə agi luu dzalənə makə sətə ci hara ənjə a luu, ci ca baarii ətsə mazaguyinə nuunə, əntaa manjeevənaakii.

⁹ Ma ənjitə pwayi taamə, agi dzalənə nə tii taamə, agi fanə naamə tə tii əsə. Acii ha'ə, ka d'anə n̄ga'ə madfa fii amə ha'ə tə Dəsənaamə ətə dagyə, kaama shii upaa əpinə.

¹⁰ Ma ənjitə pwayi taamə, kə dzyalə tii taamə n̄ga uundzə saa'i tanə, makə sətə kadeesəkə ka tii. Amma ma Əntanfə, ma dzalənaakii taamə, ka shii tsakənə taamə, kaama ndzaanə malaabakii makə naakii.

12:5 12.5-6 Waḡ. 3.11-12; Səniinə 3.19. **12:7 12.7** Dzək. 8.5.
12:10 12.10 Mat. 5.48; Rooma 5.2; Yak. 3.17.

11 Ma saa'itë ci dzalënë a la taamë, agi ngërënë naamë të ci ka uushi nga mabëtë sëka, ëntaa së nga moodasëka. Amma ma na uudëpaa ba'ë, ka ndzaanë në dzalënëkii ka së nga moodasëka. Ma ënjitë luuvë kapaa liminë ka fanë, ka kavënë në ci të tii ka slënë dagwa uushi, tëya ndzaanë agi jamënë.

Wazënë agyanë kaaree ka pwapoonë nga Æntanfë

12 Yoo, wa ciinuunë a ënë ka ndzaanë da ngëerënë. Ha'ë në iduunë ësë, wa ca ënë ka ndzaanë ndalë.

13 Dëmë aakëjwa dë wiinë asëkë njunyi rëgwa, acii ga ënjitë ca ëdërë a tsakë 'urëngaslënë, tëya tøkuree ka mbëdënë dëjwa'ë.

14 Damë gazhi'waanë koonaa shii ndzaanë agi jamënë da patënë nga ënja. Daamë gazhi'waanë nga ndzaanë malaabakii ësë, acii pooshi ëndë ca nee ka Æntanfë shanjë madaamë ci kë ndzaanë ha'ë.

15 Damë hanjkalaa acii ga ëndë a njuslëgi agyanë pwapoonë nga Æntanfë. Ha'ë ësë, damë hanjkalaa acii goonaa ndzaanë makë manjërëkiki uushi ëtë ca zhi'wee ka hara uushi'inë ngërëkiki. Tsarë nga ënjitsë ca kavë hara ënji aagi bwaya ndzaanë, ca saawee ka ndzaanë nga ënji lanë.

16 Damë hanjkalaa acii ga ëndë a slënyi aji-jinëenë, taa bërapaanë të Æntanfë, makë sëtë

12:11 12.11 12.14; Yak. 3.17-18. 12:12 12.12 Isaa. 35.3.
 12:13 12.13 Wab. 4.26. 12:14 12.14 12.11; Jab. 34.15; 1 Koor. 7.15. 12:15 12.15 Dzëk. 29.17; Gal. 1.6.

shi Isøwa dñi. Ma ca, putø nga zømø røñwø tanø bwasee ci ka gawuunaakii ka madzøgaakii.

¹⁷ Kø shii unø, ma daaba'økii, makø mwayi ci kaa ðii ða ka ci barøkaanø, kø kaaree ðii ka ci, acii paa ci upaa røgwa nga baanø ka øntañfø. Taa ngahi da kiinø agikii ali ci ða ka ci barøkaanøkii, patø da ha'ø paa ci upanø.

¹⁸ Ma una, øntaa makø nga øñji Isørayiila nuunø. Ma tøya, kø øncahø tii aabii sètø ci øñjø a tøbøtø ðø ciinø, waatoo aatsa giñwø nga Siina. Ma davø, kø hønyi gunø gøø gøø, kø ðii mandø vøðø ðøgwanø, kø ðii møðañkaya øø.

¹⁹ Tøya fa øðø uutøma, tøya fa wabønø nga ønda. Makø ðii tii wabønøkii, kø ngwali tii, tøya køðii, øñki tii, ga øndøkii a ønø ka wabønø ka tii ma'ø.

²⁰ Ma wabønøkii, kø palee ka ngeeriitii, acii kø ðii ci, "Taa mi patø tøbøtø giñuna, taa daba maa, wa øñjø a kaalatø tø ci ðø faariinø ka wa."

²¹ Ma uushi'iitø nee tii gatø, kø ngwalee ka tii ka shañø. Muusa ðø naakii nø maa, kø ðii ci, "Agi udzønø nø shishinøki, kø ngwali nyi."

²² Amma ma unø, kø uugi unø mbu'yanø aabii giñwø nga *Sihyoona. Asøkø vøranø nga øntañfø øndø vii øpinø nuunø, waatoo Urusali-ima nga dagyø. Ma dava, tø'i malaa'ikanyinø, pooshi baanatønø acii lañønø.

²³ Kø mbu'yuunø aagi dza ðø nø ðø manjushinø nga tøkøñwatø manjeevønø, waatoo, øñjitø ðii

12:16 12.16 'Wat. 25.29-34. **12:17 12.17** 'Wat. 27.30-40.
12:18 12.18-19 Shig. 19.16-22; 20.18-21. **12:20 12.20** Shig.
19.12-13. **12:22 12.22** 13.14; Gal. 4.26; Søniiinø 5.11; 21.2.

lëmätii manaahökii dagyø. Kø mbu'yuunø aakøn>wacii ðntanfø mala gøn>wanø nga patønø nga ønja. Kø mbu'yuunø aagi ma'yanyinø nga ønjitø nja slønø goon>gaanø, waatoo, ønjitø geegi ðntanfø ka tii mambu'ukii.

²⁴ Kø mbu'yuunø aabii Yeesu, øndø røgwa nga kura aløkawaløtø ahada ðntanfø da ønja. Kø mbu'yuunø øsø aabii idønøtø miicivø ønja. Ma idønøtsa, matahu uushi wabi ci, øntaa makø sètø wabi idønø nga Habiila. *

²⁵ Daamø han>kala ðii, gaama naanagi ka fa sètø ci ðntanfø a ba kaamø. Ma ønjitø naanagi ka fa wabønø nga øndøtø nja baaba wabønø asøkø duuniya, paa tii mbørø'ya. Makø ðii ci ha'ø, iitiitø ðii upaa naamø røgwa nga mbørøðønø, madfa tøkuree amø ka fa wabønø nga øndøtø ca wab>ya kaamø dadagya?

²⁶ Ma nga ñukø, kø shi uurakii a udzøtø duuniya. Amma ma nga øna, kø ðii ci aløkawalø oo'i, "Ma'ø nyi ka ønønø ka gan>gøzøtø duuniya patø da dadagyø."

²⁷ Ma wabøøtsø bii ci, "Ma'ø nyi ka ønønø", ci ca ðaarii oo'i, ma uushi'iitø tagii ci, ka gan>gøzøtønø nø ci, ca føðøgi, kaa uushi'iitø pooshi ka gan>gøzønø a ønøgi tii daanøtii.

²⁸ Acii ha'ø, see a kuyirii amø, acii kø upaa amø ñwan>juunø, waatoo, ñwan>juutø pooshi ka gan>gøzønø. Dø ha'ø øsø, paslaamø tø ðntanfø ka røgwatø kadeesøkø ka ci, ama ñgwalø tø ci,

12:23 12.23 Luka 10.20. * **12:24 12.24** 8.6; 9.12; Habiila: 'Wat. 4.10. **12:25 12.25** 6.4-6; 8.1; Shig. 20.22. **12:26 12.26** Shig. 19.18; Hag. 2.6,21.

ama gërə'u ka ci.

²⁹ Acii ma Əntanƒə gaamə, makə gunə nə ci ətə ca zamagi də uushi'inə dza'ə.

13

Ndzaatə ca kadeesəkə ka Əntanƒə

¹ Dəmə aakəŋwa də uudəshinə ahadoonə makə dii ci ndzəkəŋushi'inə nuunə agi nə'unə tə Aləmasiihu.

² Ga luu mu'uminə a zaanə koonə. Acii tə'i hara ənji liwə mu'uminə ha'ə, asee paa tii shii oo'i, ma mu'uminəkii, malaa'ikanyinə nə tii.

³ Buurətəmə tə ənjitə a furəshina, una ŋgərə makə ka hakii nuunə. Buurətəmə tə ənjitə ca sa cibə əsə, accii ənji shiŋkinə nə tii makə noonə. Tsakəmə tə tii.

⁴ Taa wu patə, wa ca nee ka məghərəvənə ŋga ŋgərəshinə. Wa gooŋgaanə a ndzaanə ahada ŋgurə tii da minaakii. Kadə nə Əntanƒə a lagi gəŋwanə ka ənjitə ca da bwaya ndzaanə agi ŋgərəshinə da ka ma'aləhiinyinə.

⁵ Goona ka hiima goonə ka uudə gəna, amma dəmə moodasəkə ŋga sətə upaa unə tanə. Acii Əntanƒə də nəkii bii, "Paa nyi ka bwaseenə ka hə shaŋə. Ka tsakənə nə nyi tə hə taa guci patə."

⁶ Acii ha'ə, wa taa wu ahadoonə a bagi furəŋə oo'i,

12:28 12.28 13.14. **12:29 12.29** Dzək. 4.24. **13:1 13.1** 6.10; 10.24; 13.16; 1 Piita 1.22. **13:2 13.2** 'Wat. 18.1-8; 19.1-3; Ayb. 31.32; Rooma 12.13; 1 Tim. 3.2; 5.10; 1 Piita 4.9; 3 Yooh. 8. **13:3 13.3** 10.34; Mat. 25.36. **13:4 13.4** 1 Koor. 7.2-4; 1 Tees. 4.3-8. **13:5 13.5** Dzək. 31.6,8; Fil. 4.11-12; 1 Tim. 6.7-10. **13:6 13.6** Jab. 118.6.

“Ëntañfë në ãndë tsakënë të nyi,
paa nyi ka ñgwalënë shañë.

Mi sañë ðatë në ãndë shinjinë dë nya?”

⁷ Buurëtëmë të matakëñwanyinë goonë ñga ñukë ëtë nja baaba koonë wabënë ñga Ëntañfë. Buurëtëmë ñga'ë të ndzaanatii, makë sëtë ðii tii gazhi'waanë ca'ë ka saa'itë mөөki tii agi vii goonjatii. Në'utëmë dërëpatii.

⁸ Makë sëtë ñji Yeesu ñga mbëðfë, ha'ë në ci ënshinë, ha'ë në ci ka ca'ë ndëñwë ndëñwë ësë.

⁹ Goona luuvë kaa hara ëñjë a ñuslëgi duunë dë kura dzëgunënyinë kama kama. Waatoo, mada kë kii ëñji koonë bariya agyanë zëma, goona luuvë, acii pooshi bwatyakii. Shiimë oo'i, pwapoonë ñga Ëntañfë ca kavë tuunë ka ndzaanë ndihë ndihë, ëntaa bariyanyinë ñga zëma.

¹⁰ Ma ñga ëna, të'i kura ha ñga ða sataka ëtë caama upaa bwatya davë. Ma limanyinë ñga Yahudiinë, pooshi tii ka upaa bwatya davë shañë.

¹¹ Ma dabiitë ci gawë ñga limanyinë a këla idënatii, ca kërë aasëkë Hatë palee dë Laabanë ka ða dë sataka putë ñga 'waslyakëënë, hënëginë hënëginë ëñji dabanyinëkii aba'ë vëranë.

¹² Ha'ë ðii në Yeesu ësë, aba'ë vëranë ëñki ci. Ma ðii ci ha'ë, kaa ca shii laabagi ëñji dë idënaakii saakii.

13:7 13.7 6.12; 1 Koor. 4.16. **13:9 13.9** Rooma 14.2; Kwal. 2.20-22; 1 Tim. 4.3. **13:11 13.11** 9.7; Leew. 16.27. **13:12 13.12-13** 11.26; Mat. 27.31-33.

¹³ Acii ha'ə, dzaamə da i amə atsakii aaba'ə vëranə, kaama dzə ka sə'wagi dzaananə putaakii.

¹⁴ Acii, ma ganə a duuniya, pooshi vëranə gaamə nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Ka alə vëraatə na shi naamə.

¹⁵ Dëlaamə də Əntaŋfə taa guci patə daciai Yeesu. Ci nə satakatə caama vii ka ci naamə. Waatoo, dëlanə də ci, ama d'uunətə ləmökii taa da patə.

¹⁶ Ga ca zaanə koonə nə də nga'əənə ka hara ənji, una slənəshi də uushi'inə goonə. Acii tsarə nga satakatə kadeesəkə ka Əntaŋfə.

¹⁷ Famə tə matakəŋwanyinə goonə, hëətəpaamə noonə nə akəŋwaciitii, acii taa guci patə ha'ə nə tii ka də gazhi'waanə nga nəhə əpinə goonə, tii na dzə ka ba slənətii ka Əntaŋfə əsə. Famə tə tii kaa təya shii də slənətii də moodasəka, əntaa də mabətəsəka, acii pooshi uushi nuuna upaa agi bəzee ka səkətii.

¹⁸ Dəmə aakəŋwa də də də'wa ka putə geenə. Acii kə shii inə, kə d'ii inə patənə nga sətə dibə ina də. Nga'ə keenə nə slənətə patənə nga sətə ndzaanə dagwakii.

¹⁹ Agi kədiinə nə nyi acii unə əsə koonə də də'wa ka putaaki, kaa Əntaŋfə a də ka nyi rəgwa nga ənənə aabii unə.

13:14 13.14 11.9-10,13,16; 12.22,28; Fil. 3.20; 2 Koor. 5.6; 1 Piita 2.11; Səniinə 21.2. **13:15 13.15** Af. 5.19-20; Jab. 50.14,23.

13:16 13.16 Gal. 6.10; Fil. 4.18. **13:17 13.17** Əzaki. 3.17; Slənə 20.28-31; 1 Koor. 16.16. **13:18 13.18** 10.22; Rooma 15.30; 2 Koor. 1.12; Slənə 24.16.

Də'wa nga pa'apaaginə

²⁰ Ma Əntanjə, Əndə kira ndzaanə jamə nə ci. Ci madée ka Yeesu Slandanaamə agi maməətə ənja, ca kavə tə ci ka maduunə magəra nga bagiinə, waatoo amə, putə nga idənaakii ətə əjigi ci ka puta gaamə. Idənəkii geegi ka aləkawalətə dīi ci kaamə, kaa ca ndzaanə da ngeerənə ka ca'ə ndənjwə ndənjwə. *

²¹ Wa ca dzatəgi koonə də patənə nga dagwa uushi'iitə dəbee una upaa, koonə shii dā sətə cii kəya uudə. Wa ca dā sətə kadeesəkə ka ci ashaamə əsə, daciai Yeesu Aləmasiihu. Naakii nə nwanjuunə ka ca'ə ndənjwə ndənjwə. *Aamiina.

Muudinə nga wabənə

²² Ndzəkənjushi'inəkya, ma ləkələkətənə nyaahə nyi koonə, ka shii tsakənə duunə. Agi kədiinə nə nyi acii unə, kapaamə liminuunə nga'ə ka fa wabəətsa. Acii ma ləkələkətəna, gusə.

²³ Ma ndzəkənjushi'inaamə Timooti, nga'ə ka nyi una shii oo'i, kə kyapaa ənji tə ci a furəshina. Mada kə shi ci aabiiki kwakwatə, ina da ci na dzə aahoonə. †

²⁴ Nəəhəpaamə ka nyi tə patənə nga matakənjwanyinə goonə da patənə nga ənji nga Əntanjə. Ma ndzəkənjushi'inaamə ənji nə'unə ənə shi daga də Italiya, agi nəəhəpaanə nə tii tuunə.

²⁵ Wa Əntanjə a dā koonə pwapoonə patə. *Aamiina.

* **13:20 13.20** ndzaanə jamə: 12.14; Rooma 5.1; 2 Koor. 13.11; aləkawalə: 8.6; idənaakii: 9.12. **13:21 13.21** Af. 2.10; Fil. 2.12-13. † **13:23 13.23** Timooti: 1 Koor. 4.17.

Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə
Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə New Testament

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 2 May 2025

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1